

Zavod za zapošljavanje
CRNE GORE

Employment Agency Of Montenegro

SEKTOR ZA ZAPOŠLJAVANJE

IZVJEŠTAJ O RADU ZA 2010. GODINU

Podgorica, 31. decembar 2010. godine

SADRŽAJ:

1.	EVIDENCIJA NEZAPOSLENIH LICA	3
1.1.	<i>Kretanje nezaposlenosti</i>	3
1.2.	<i>Stopa nezaposlenosti</i>	3
1.3.	<i>Kvalifikaciona struktura nezaposlenih</i>	3
1.4.	<i>Regionalna struktura nezaposlenosti</i>	4
1.5.	<i>Struktura nezaposelnih prema dužini čekanja na zaposlenje</i>	6
1.6.	<i>Starosna struktura nezaposlenih</i>	7
1.7.	<i>Struktura nezaposlenih prema dužini radnog staža</i>	8
1.8.	<i>Novoprijavljeni</i>	9
1.9.	<i>Oglašavanje slobodnih radnih mjesta</i>	10
1.10.	<i>Zapošljavanje</i>	14
1.11.	<i>Stručni tretman nezaposlenih</i>	16
2.	PROGRAMSKE AKTIVNOSTI	17
2.1.	<i>Saradnja sa poslodavcima</i>	17
2.2.	<i>Priprema za zapošljavanje</i>	17
2.3.	<i>Sezonsko zapošljavanje</i>	19
2.4.	<i>Zapošljavanje pripravnika</i>	22
2.5.	<i>Zapošljavanje i rad stranaca</i>	23
2.6.	<i>Zapošljavanje teže zapošljivih lica</i>	25
2.7.	<i>Javni radovi</i>	31
2.8.	<i>Profesionalna orijentacija</i>	33
2.9.	<i>Centar za ljudske resurse</i>	38
3.	PRILOG	43

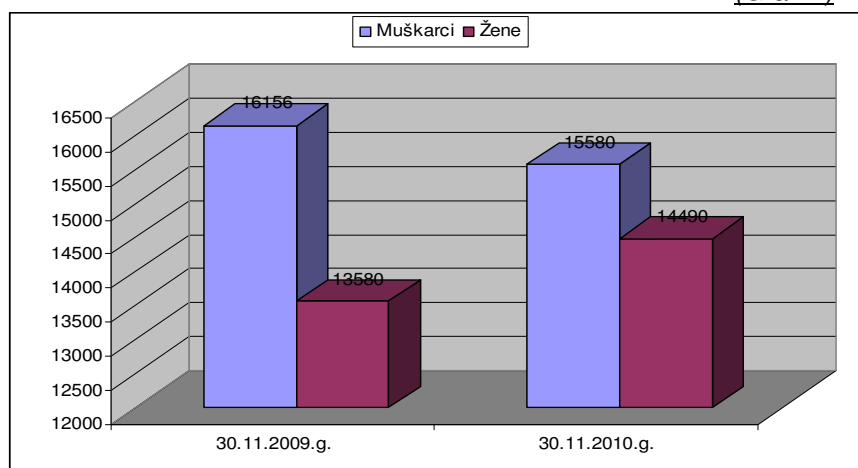
1. EVIDENCIJA NEZAPOSLENIH LICA

1.1. Kretanje nezaposlenosti

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje na dan 31. decembar 2010. godine nalazilo se **32.026 nezaposlenih lica** (žena je bilo 14.353 ili 44,81%).

U odnosu na 31. decembar 2009. godine (30.169 lica, a od toga 12.763 žene ili 45,95%) broj nezaposlenih je povećan za 1.857 lica ili za 6,16%.

Broj nezaposlenih
– na dan 31.12.2009. i 31.12.2010. godine –
(Graf.1.)

1.2. Stopa nezaposlenosti

Stopa nezaposlenosti, posmatrana kao odnos broja registrovanih nezaposlenih i aktivnog stanovništva, na dan 31. decembar 2010. godine je bila **12,12%** (na isti dan prethodne godine 11,42%). Najniže stope nezaposlenosti su u opštinama Herceg Novi (7,98%), Plužine (8,09%), Bar (8,31%) i Budva (8,69%), a najveće u opštinama Mojkovac (18,39%), Bijelo Polje (18,22%) i Cetinje (17,82%). Stopa nezaposlenosti u Podgorici iznosi 10,7%.

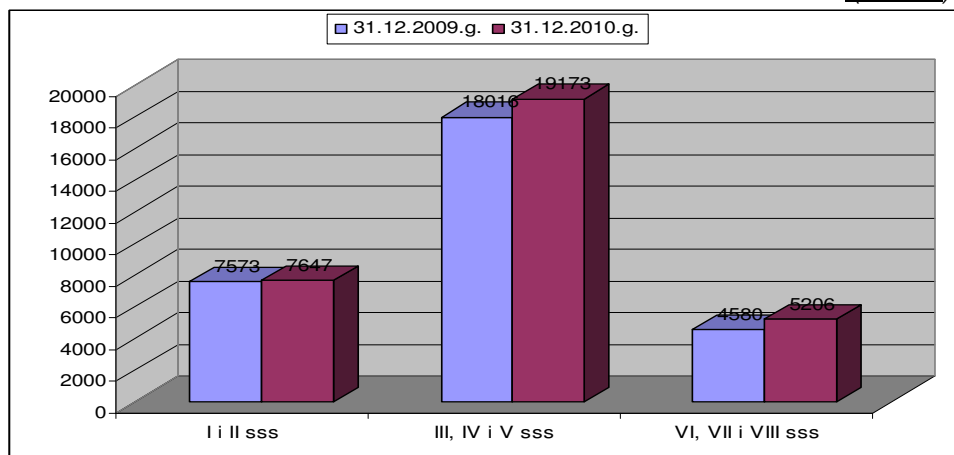
1.3. Kvalifikaciona struktura nezaposlenih

Kvalifikaciona struktura nezaposlenih se nije bitnije promijenila u odnosu na prošlu godinu. Dominantno mjesto (19.173 ili 59,87%) opet pripada nezaposlenim sa III, IV i V stepenom obrazovanja (31.12.2009. godine 18.016 ili 59,72%), potom nezaposleni sa I i II stepenom – 7.647 ili 23,87%, (31.12.2009. godine 7.573 ili 25,1%) i nezaposleni sa VI, VII i VIII stepenom – 5.206 ili 16,26% (31.12.2009. godine 4.580 ili 15,18%). U odnosu na prošlu godinu evidentirano je smanjenje učešća nezaposlenih sa nižim i srednjim stepenom obrazovanja, a povećanje učešća nezaposlenih sa višim i visokim obrazovanjem u ukupnom broju nezaposlenih.

Nezaposleni po kvalifikacionoj strukturi

- na dan 31.12.2009. i 31.12.2010. godine -

(Graf.2.)

1.4. Regionalna struktura nezaposlenosti

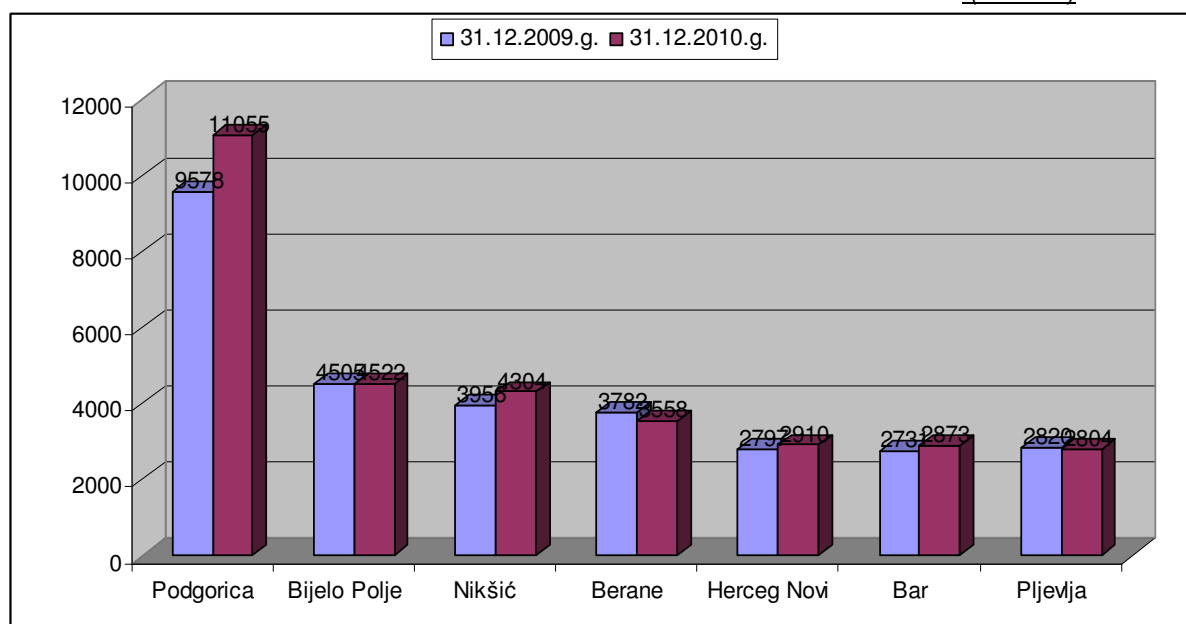
Najviše nezaposlenih, na dan 31. decembar 2010. godine, imali su Biro rada Podgorica (sa kancelarijama u Kolašinu, Danilovgradu i Cetinju) 11.055 lica ili 34,52% od ukupnog broja nezaposlenih (31.12.2009. godine 9.578 ili 31,75%) i Biro rada Bijelo Polje (sa Kancelarijom Mojkovac) 4.522 lica ili 14,12% (31.12.2009. godine 4.505 ili 14,93%).

Najmanji broj nezaposlenih lica je na području Biroa rada Pljevlja (sa Kancelarijom Žabljak) 2.804 lica ili 8,76% (31.12.2009. godine 2.820 ili 9,35%) i Biroa rada Bar (sa kancelarijama u Budvi i Ulcinju) 2.873 ili 8,97%.

Nezaposleni po biroima rada

- na dan 31.12.2009. i 31.12.2010. godine -

(Graf. 3.)

Promjene broja nezaposlenih
– po biroima rada i kancelarijama –

(Tab.1.)

Rb	Biro rada – kancelarija	31.12.2009.	%	31.12.2010.	%	Odnosi 4:2	
						Nom. razlika	Index
						1	2
1	Podgorica	6768	22.43	8088	25.25	1320	119.50
2	Cetinje	1510	5.01	1512	4.72	2	100.13
3	Danilovgrad	720	2.39	834	2.60	114	115.83
4	Kolašin	580	1.92	621	1.94	41	107.07
5	Biro rada Podgorica	9578	31.75	11055	34.52	1477	115.42
6	Berane	1729	5.73	1759	5.49	30	101.74
7	Andrijevica	360	1.19	366	1.14	6	101.67
8	Plav	452	1.50	431	1.35	-21	95.35
9	Rožaje	1241	4.11	1002	3.13	-239	80.74
10	Biro rada Berane	3782	12.54	3558	11.11	-224	94.08
11	Herceg Novi	1052	3.49	1139	3.56	87	108.27
12	Kotor	1005	3.33	971	3.03	-34	96.62
13	Tivat	740	2.45	800	2.50	60	108.11
14	Biro rada Herceg Novi	2797	9.27	2910	9.09	113	104.04
15	Nikšić	3683	12.21	3997	12.48	314	108.53
16	Šavnik	141	0.47	148	0.46	7	104.96
17	Plužine	132	0.44	159	0.50	27	120.45
18	Biro rada Nikšić	3956	13.11	4304	13.44	348	108.80
19	Pljevlja	2552	8.46	2539	7.93	-13	99.49
20	Žabljak	268	0.89	265	0.83	-3	98.88
21	Biro rada Pljevlja	2820	9.35	2804	8.76	-16	99.43
22	Bijelo Polje	3820	12.66	3755	11.72	-65	98.30
23	Mojkovac	685	2.27	767	2.39	82	111.97
24	Biro rada Bijelo Polje	4505	14.93	4522	14.12	17	100.38
25	Bar	1433	4.75	1406	4.39	-27	98.12
26	Budva	598	1.98	641	2.00	43	107.19
27	Ulcinj	700	2.32	826	2.58	126	118.00
28	Biro rada Bar	2731	9.05	2873	8.97	142	105.20
29	Σ CRNA GORA	30169	100	32026	100.00	1857	106.16

Nezaposlenost je najviše porasla u Birou rada Podgorica (indeks 115,42), Birou rada Nikšić (indeks 108,8) i Birou rada Bar (indeks 105,2). Do smanjenja nezaposlenosti je došlo u Birou rada Berane (indeks 94,08) i u Birou rada Pljevlja (indeks 99,43).

Posmatrano po opštinama nezaposlenost je najviše porasla u Plužinama (indeks 120,45), Podgorici (indeks 119,5) i Ulcinju (indeks 118). Do najvećeg smanjenja nezaposlenosti je došlo u opštinama Rožaje (indeks 80,74), Plav (indeks 95,35) i Kotor (indeks 96,62).

1.5. Struktura nezaposlenih prema dužini traženja zaposlenja

Zaposlenje preko jedne godine traži 17.909 lica ili 55,92% od ukupnog broja nezaposlenih na evidenciji Zavoda (na dan 31.12.2009. godine 16.845 ili 55,83%), preko tri godine 9.151 lica ili 28,57% nezaposlenih (31.12.2009. godine – 8.876 ili 29,42%), a preko 5 godina 5.284 ili 16,5% (31.12.2009. godine 5.095 ili 16,89%).

Nezaposleni prema dužini čekanja na zaposlenje

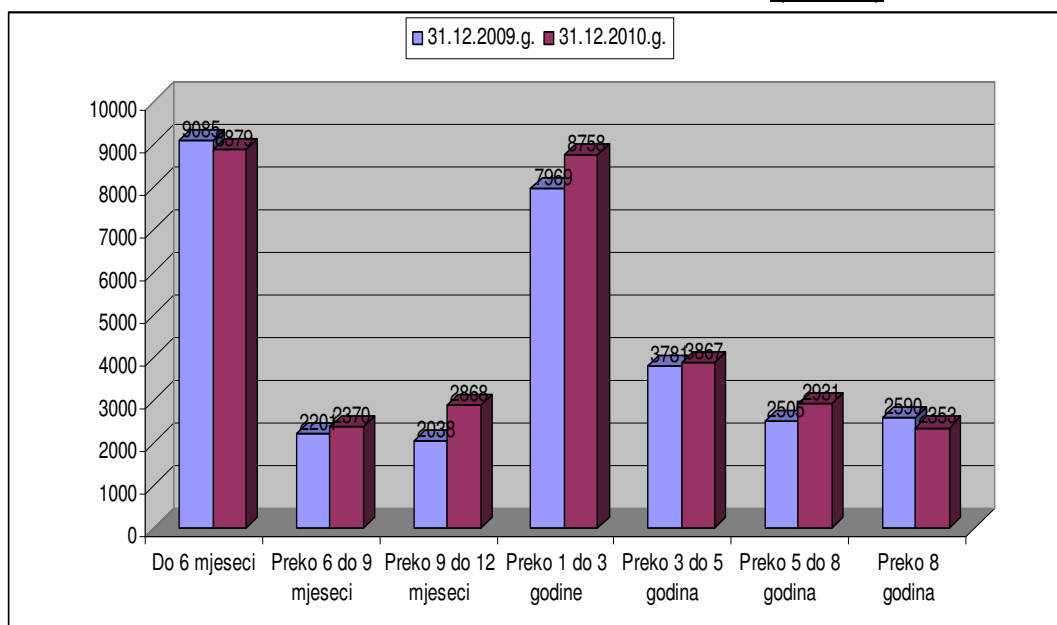
(Tab.2.)

Rb	Dužina traženja zaposlenja 1	31.12.2009. godine		31.12.2010. godine		Odnosi 4:2	
		Ukupno 2	Žene 3	Ukupno 4	Žene 5	Nom. raz. 6	Indeks 7
1	Do 6 mjeseci	9085	4582	8879	4394	-206	97.73
2	Preko 6 do 9 mjeseci	2201	1094	2370	1140	169	107.68
3	Preko 9 do 12 mjeseci	2038	927	2868	1202	830	140.73
4	DO 1 GODINE	13324	6603	14117	6736	793	105.95
5	Preko 1 do 3 godine	7969	3582	8758	4159	789	109.90
6	Preko 3 do 5 godina	3781	1398	3867	1399	86	102.27
7	Preko 5 do 8 godina	2505	883	2931	979	426	117.01
8	Preko 8 godina	2590	1238	2353	1080	-237	90.85
9	PREKO 1 GODINE	16845	7101	17909	7617	1064	106.32
10	Ukupno:	30169	13704	32026	14353	1857	106.16

Nezaposleni prema dužini traženja zaposlenja

– na dan 31.12.2009. i 31.12.2010. godine –

(Graf. 4.)

1.6. Starosna struktura nezaposlenih lica

Lica starosti **do 25 godina** ima 5.298 ili 16,54% (31.12.2009. godine 5.133 ili 17,01%) od ukupnog broja nezaposlenih, a **preko 50 godina** 12.056 ili 37,64% (na dan 31.12.2009. godine 11.095 ili 36,79%).

Nezaposleni prema godinama starosti

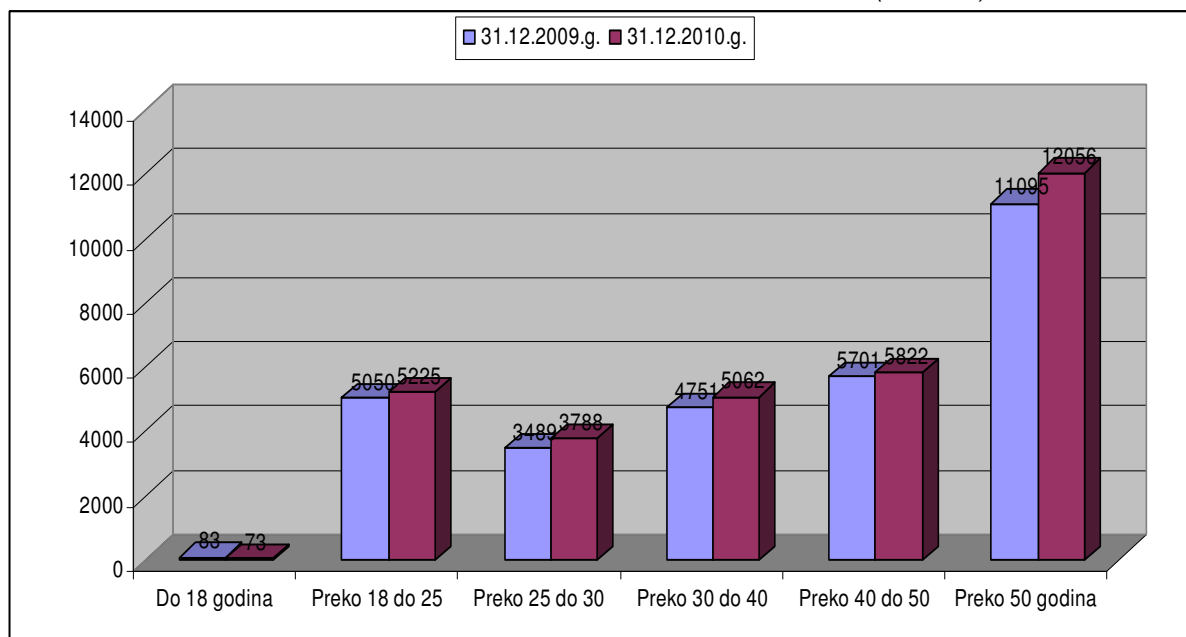
(Tab.3.)

Rb	Starosna grupa	31.12.2009. godine		31.12.2010. godine		Odnosi 4:2	
		Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Nom. raz.	Indeks
		1	2	3	4	5	6
1	Do 18 godina	83	42	73	34	-9012	0.80
2	Preko 18 do 25	5050	2432	5225	2496	3024	237.39
3	DO 25 GODINA	5133	2474	5298	2530	3260	259.96
4	Preko 25 do 30	3489	1781	3788	1992	-4181	47.53
5	Preko 30 do 40	4751	2578	5062	2676	1281	133.88
6	Preko 40 do 50	5701	3026	5822	2995	3317	232.42
7	Preko 50 godina	11095	3845	12056	4160	9466	465.48
	Ukupno:	30169	13704	32026	14353	1857	106.16

Nezaposleni prema godinama starosti

– na dan 31.12.2009. i 31.12.2010. godine –

(Graf. 5.)

1.7. Struktura nezaposlenih prema dužini radnog staža

Prvi put traži zaposlenje, odnosno nema evidentiranog radnog staža 6.990 lica ili 21,83% od ukupnog broja nezaposlenih (na dan 31.12.2009. godine 6.618 lica ili 21,93%). Radni **staž posjeduje** 25.036 lica ili 78,17% (na dan 31.12.2009. godine 23.551 lica ili 78,07%)

Nezaposleni prema dužini radnog staža

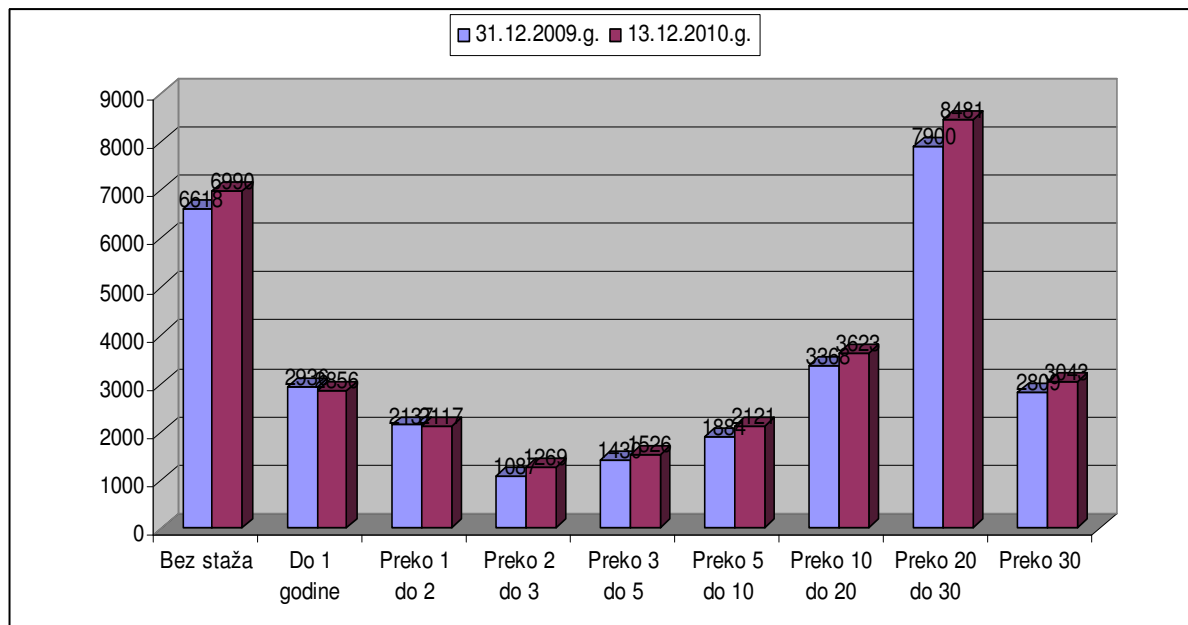
(Tab.4.)

Rb	Radni staž 1	31.12.2009. godine		31.12.2010. godine		Odnosi 4:2	
		Ukupno 2	Žene 3	Ukupno 4	Žene 5	Nom. raz. 6	Indeks 7
1	Bez staža	6618	3235	6990	3431	372	105.62
2	Do 1 godine	2936	1550	2856	1478	-80	97.28
3	Preko 1 do 2	2137	1218	2117	1177	-20	99.06
4	Preko 2 do 3	1087	638	1269	721	182	116.74
5	Preko 3 do 5	1430	818	1526	868	96	106.71
6	Preko 5 do 10	1884	1022	2121	1156	237	112.58
7	Preko 10 do 20	3368	1601	3623	1714	255	107.57
8	Preko 20 do 30	7900	3100	8481	3273	581	107.35
9	Preko 30	2809	522	3043	535	234	108.33
10	Sa stažom	23551	10469	25036	10922	1485	106.31
11	Ukupno:	30169	13704	32026	14353	1857	106.16

Nezaposleni prema radnom stažu i stepenima stručne spreme

– na dan 31.12.2009. i 31.12.2010. godine –

(Graf. 6.)

1.8. Novoprijavljeni

U 2010. godini na evidenciju Zavoda za zapošljavanje se prijavilo 37.841 lice, od čega je 18.451 žena ili 49,23%. Od navedenog broja, broj lica koja se prvi put prijavljuju je 12.135 ili 32,37%, dok se 25.346 lica ili 67,63% već prijavljivalo na evidenciju Zavoda. U odnosu na 2009. godinu prijavljeno je 793 lica više ili 2,13% (u 2009. godine–36.698 novoprijavljenih).

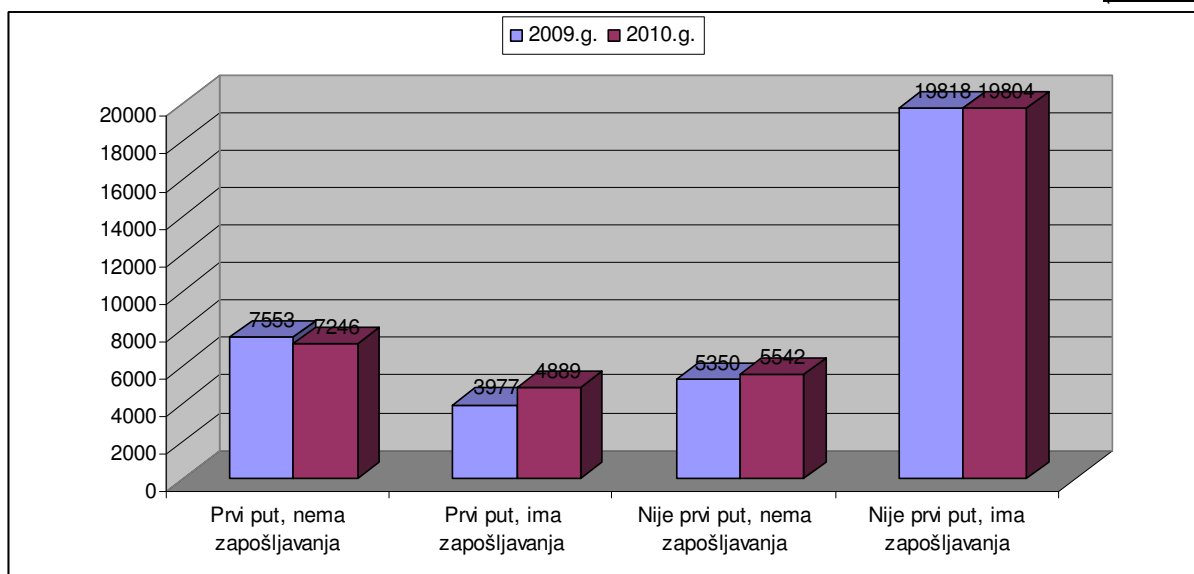
Pregled novoprijavljenih

(Tab.5.)

Rb	Novoprijavljeni	1.1 – 31.12.2009.		1.1 – 31.12.2010.		Odnosi 4:2	
		Ukupno	Žene	Ukupno	Žene	Nom. raz.	Indeks
	1	2	3	4	5	6	7
1	Prvi put, nema zapošljavanja	7553	3748	7246	3533	-307	95.94
2	Prvi put, ima zapošljavanja	3977	1658	4889	1929	912	122.93
3	Nije prvi put, nema zapošljavanja	5350	2642	5542	2899	192	103.59
4	Nije prvi put, ima zapošljavanja	19818	10313	19804	10090	-14	99.93
5	UKUPNO:	36698	18361	37481	18451	783	102.13

Novoprijavljeni

(Graf. 7.)

Najviše novoprijavljenih lica bio je u Podgorici (10.985 ili 29,31%), Nikšiću (4.560 ili 12,17%) i Bijelom Polju (3.498 ili 9,33%).

Najviše novoprijavljenih je u starosnoj dobi od 18 do 25 godina 11.290 ili 30,12% i od 25 do 30 godina 6.910 ili 18,44%.

Posmatrano prema razlozima prestanka radnog odnosa, najviše novoprijavljenih je onih kojima je radni odnos prestao zbog isteka rada na određeno radno vrijeme – 10.161 ili 52,34% (od broja novoprijavljenih lica koja imaju evidentiran radni staž), zatim zbog isplacene otpremnina zapošljenom za cijim je radom prestala potreba (2.993 lica ili 15,42%) i zbog zaključenja sporazuma sa poslodavcem o prestanku radnog odnosa (1.471 lica ili 7,57%).

1.9. Oglašavanje slobodnih radnih mjesta

U 2010. godine poslodavci su Zavodu za zapošljavanje **prijavili 39.168 slobodnih radnih mjesta** kroz 21.147 prijava o slobodnim radnim mjestima. U odnosu na 2009. godinu objavljeno je 8.383 slobodnih radnih mjesta manje ili 17,63% (u 2009. godini objavljeno je 47.551 slobodno radno mjesto).

Od ukupnog broja prijavljenih slobodnih radnih mjesta 4.785 ili 12,22% je radni odnos na **neodređeno** vrijeme, 23.950 ili 61,14% je radni odnos na **određeno** vrijeme, 1.974 ili 5,03% su **pripravnici** i 8.459 ili 21,61% su ostale vrste ranog odosa (pripravnik–volonter, dopunski rad, privremeni i povremeni poslovi, sezonski poslovi, privremeno radno angažovanje, zapošljavanja invalida).

Posmatrano prema **vrsti radnog mjesta** 17.756 ili 45,33% su **novootvorena** radna mjesta, a 21.412 ili 54,67% su **upražnjena** radna mjesta.

Od ukupno prijavljenih slobodnih radnih mjesta 37.194 ili 94,97% su **potrebe za radnicima**, a 1.974 ili 5,03% su iskazane **potrebe za pripravnicima**.

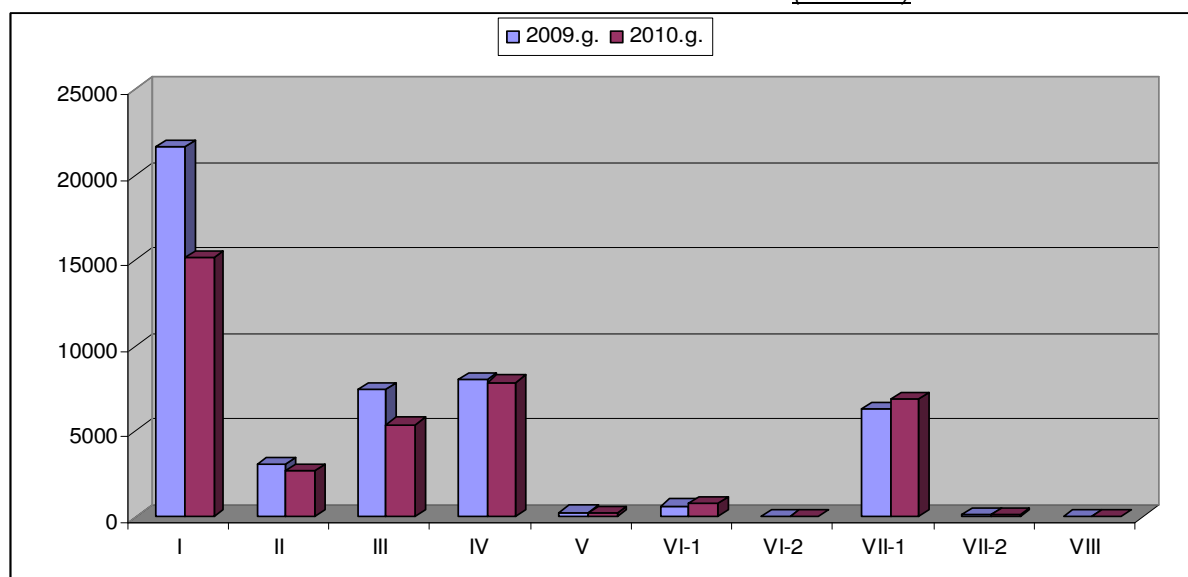
Slobodna radna mjesta

– prema vrsti radnog mjesta, radnog odnosa i stručnoj spremi –

(Tab.6.)

Rb	SSS	Ukupno	Vrsta radnog mjesta		Vrsta radnog odnosa			
			Novootvorena	Upražnjena	Na neodređeno	Na određeno	Pripravnici	Ostali
	1	2	3	4	5	6	7	8
1	I	15138	8401	6737	1878	8029	5	5226
2	II	2679	1558	1121	241	1412	0	1026
3	III	5401	2507	2894	702	3548	7	1144
4	IV	7887	2716	5171	1003	5812	229	843
5	V	211	55	156	29	110	4	68
6	VI-1	787	219	568	119	517	69	82
7	VI-2	6	3	3	2	4	0	0
8	VII-1	6903	2237	4666	762	4415	1657	69
9	VII-2	137	49	88	37	96	3	1
10	VIII	19	11	8	12	7	0	0
11	Σ	39168	17756	21412	4785	23950	1974	8459

Slobodna radna mjesta
- prema stepenima stručne spreme -
(Grafik 8.)

Najviše slobodnih radnih mjesta je prijavljeno za I sss (15.138 ili 38,65%), zatim IV sss 7.887 ili 20,14% i VII-1 sss 6.903 ili 17,62%.

Slobodna radna mjesta
- prema stepenima stručne spreme -

(Tab. 7.)

Rb	Stepen stručne spreme	1.1-31.12.2009.		1.1-31.12.2010.		Odnosi 4:2	
		Ukupno	%	Ukupno	%	Nom.raz.	Indeks
		2	3	4	5	6	7
1	I	21633	45.49	15138	38.65	-6495	69.98
2	II	3068	6.45	2679	6.84	-389	87.32
3	III	7456	15.68	5401	13.79	-2055	72.44
4	IV	8024	16.87	7887	20.14	-137	98.29
5	V	259	0.54	211	0.54	-48	81.47
6	VI-1	627	1.32	787	2.01	160	125.52
7	VI-2	2	0.00	6	0.02	4	300.00
8	VII-1	6324	13.30	6903	17.62	579	109.16
9	VII-2	123	0.26	137	0.35	14	111.38
10	VIII	35	0.07	19	0.05	-16	54.29
11	Σ	47551	100	39168	100.00	-8383	82.37

Najviše slobodnih radnih mjesta je prijavljeno u Podgorici 12.922 ili 32,99% od ukupnog broja slobodnih radnih mjesta, Budvi 6.413 ili 16,37% i Herceg Novom 3.876 ili 9,89%.

Oglašena slobodna radna mjesta
- po opštinama -

(Tab.8.)

Rb	Opština	1.1-31.12.2009.		1.1-31.12.2010.		Nom. Razlika (5-3)	Indeks (5:3)
		Broj prijava o SRM	Broj SRB	Broj prijava o SRM	Broj SRB		
	1	2	3	4	5	6	7
1	Andrijevica	38	55	47	56	1	101.82
2	Bar	1505	3560	1808	3528	-32	99.10
3	Berane	326	579	394	523	-56	90.33
4	Bijelo Polje	922	1776	907	1190	-586	67.00
5	Budva	3184	8634	2874	6413	-2221	74.28
6	Cetinje	360	1006	349	544	-462	54.08
7	Danilovgrad	183	402	172	289	-113	71.89
8	Herceg Novi	2054	3967	2229	3876	-91	97.71
9	Kolašin	249	351	141	174	-177	49.57
10	Kotor	1503	2853	1371	2172	-681	76.13
11	Mojkovac	175	264	127	170	-94	64.39
12	Nikšić	1464	3504	1132	2117	-1387	60.42
13	Plav	63	170	49	56	-114	32.94
14	Pljavlja	634	1127	811	1246	119	110.56
15	Plužine	35	49	29	30	-19	61.22
16	Podgorica	5775	14265	6738	12922	-1343	90.59
17	Rožaje	328	924	215	340	-584	36.80
18	Šavnik	40	69	24	25	-44	36.23
19	Tivat	758	1666	888	1755	89	105.34
20	Ulcinj	925	2131	699	1494	-637	70.11
21	Žabljak	101	199	143	248	49	124.62
22	Crna Gora	20622	47551	21147	39168	-8383	82.37

Najviše prijavljenih slobodnih radnih mjesta je u turizmu i ugostiteljstvu (7.818 ili 21,27%), zatim u trgovini, opravci motornih vozila i predmeta za domaćinstvo (7.493 ili 20,39%) i građevinarstvu (4.695 ili 12,78%).

Slobodna radna mjesta
- prema djelatnostima -

(Tab.9.)

Rb	Djelatnost <i>1</i>	1.1-31.12.2009.		1.1-31.12.2010.		Odnosi 4:2	
		OSRM 2	% 3	OSRM 4	% 5	Nom.raz. 6	Indeks 7
1	A.Poljoprivreda, lov i šumarstvo	1418	2.98	1413	3.61	-5	99.65
2	B.Ribarstvo	140	0.29	125	0.32	-15	89.29
3	D.Proizvodnja i snabdevanje elektricnom energijom, gasom i vodom	254	0.53	148	0.38	-106	58.27
4	Đ.Gradevinarstvo	9146	19.23	4983	12.72	-4163	54.48
5	E.Trgovina na veliko i trgovina na malo; opravka motornih vozila, motocikla i predmeta za licnu upotrebu i domacinstvo	9459	19.89	8008	20.45	-1451	84.66
6	G.Preradivacka industrija	3422	7.20	2338	5.97	-1084	68.32
7	I.Finansijsko posredovanje	420	0.88	849	2.17	429	202.14
8	J.Aktivnosti u vezi s nekretninama, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti	4129	8.68	2785	7.11	-1344	67.45
9	K.Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	1655	3.48	1337	3.41	-318	80.79
10	L.Obrazovanje	2769	5.82	2924	7.47	155	105.60
11	LJ.Zdravstveni i socijalni rad	959	2.02	1359	3.47	400	141.71
12	M.Ostale komunalne, društvene i licne uslužne aktivnosti	2127	4.47	2101	5.36	-26	98.78
13	N.Privatna domacinstva sa zaposlenim licima	31	0.07	14	0.04	-17	45.16
14	NJ.Eksteritorijalne organizacije i tela	7	0.01	2	0.01	-5	28.57
15	V.Vadenje ruda i kamena	427	0.90	688	1.76	261	161.12
16	Z.Saobracaj, skladištenje i veze	2366	4.98	2054	5.24	-312	86.81
17	Ž.Hoteli i restorani	8822	18.55	8040	20.53	-782	91.14
18	UKUPNO CRNA GORA=	47551	100	39168	100.00	-8383	82.37

1.10. Zapošljavanje

Prema povratnim informacijama dobijenim od strane poslodavaca putem obrasca E3, sa evidencije Zavoda za zapošljavanje, u 2010. godini, zaposleno je 18.766 lica. U odnosu na 2009. godinu kada su zaposlena 20.944 lica, došlo je do smanjenja zapošljavanja za 2.178 lica ili 14,09%.

Najviše zapošljavanja je bilo u Podgorici – 6.131 ili 35,29%, zatim u Herceg Novom – 2.595 ili 14,93% i Baru 1.893 ili 10,4%.

Najviše su zapošljavani srednjoškolci sa četvrtim stepenom stručne spreme – 5.366 ili 28,59%, zatim sa sedmim 3.908 ili 20,82%, dok je najmanje zapošljavanja lica sa VIII stepenom obrazovanja – 5 ili 0,026%.

Pregled zapošljavanja

(Pregled 10.)

Rb	Opština 1	1.1-31.12.2009.		1.1-31.12.2010.		Odnosi 4:2	
		Zapošljavanje 2	% 3	Zapošljavanje 4	% 5	Nom.raz. 6	Indeks 7
1	Andrijevica	42	0.20	13	0.07	-29	30.95
2	Bar	1736	8.29	1969	10.49	233	113.42
3	Berane	419	2.00	298	1.59	-121	71.12
4	Bijelo Polje	1268	6.05	989	5.27	-279	78.00
5	Budva	1091	5.21	569	3.03	-522	52.15
6	Cetinje	323	1.54	225	1.20	-98	69.66
7	Danilovgrad	154	0.74	94	0.50	-60	61.04
8	Herceg Novi	2702	12.90	2738	14.59	36	101.33
9	Kolašin	213	1.02	58	0.31	-155	27.23
10	Kotor	1710	8.16	1186	6.32	-524	69.36
11	Mojkovac	221	1.06	126	0.67	-95	57.01
12	Nikšić	1726	8.24	1225	6.53	-501	70.97
13	Plav	19	0.09	0	0.00	-19	0.00
14	Pljevlja	981	4.68	978	5.21	-3	99.69
15	Plužine	24	0.11	18	0.10	-6	75.00
16	Podgorica	6086	29.06	6722	35.82	636	110.45
17	Rožaje	247	1.18	65	0.35	-182	26.32
18	Šavnik	37	0.18	18	0.10	-19	48.65
19	Tivat	949	4.53	691	3.68	-258	72.81
20	Ulcinj	903	4.31	666	3.55	-237	73.75
21	Žabljak	93	0.44	118	0.63	25	126.88
22	Ukupno:	20944	100.00	18766	100.00	-2178	89.60

Najviše zaposlenih je u Glavnom gradu Podgorica 6.722 ili 35,82%, zatim u opštinama Herceg Novi 2.738 ili 14,59% i Bar 1.969 ili 10,49%.

Zapošljavanje

- prema stepenima stručne spreme, vrsti radnog mjesta i radnog odnosa -
(Pregled 11.)

Rb	Sss	Ukupno	Novootvoreno	Upraznjeno	Neodređeno	Ostalo
	1	2	3	4	5	6
1	I	3633	1347	2286	428	3205
2	II	1303	803	500	128	1175
3	III	3665	1360	2305	455	3210
4	IV	5366	1667	3699	595	4771
5	V	97	19	78	15	82
6	VI ₁	707	188	519	104	603
7	VI ₂	2	1	1	1	1
8	VII ₁	3908	1460	2448	432	3476
9	VII ₂	80	28	52	16	64
10	VIII	5	4	1	2	3
11	Ukupno	18766	6877	11889	2176	16590

Od ukupnog broja radnih mjesta 6.877 ili 36,64% su **novootvorena radna mjesta**, dok su 11.889 ili 63,36% **upraznjena**. Na **neodređeno** radno vrijeme je zaposleno 2.176 lica ili 11,85%.

Zapošljavanje po djelatnostima

(Pregled 12.)

Rb	Djelatnost	1.1-31.12.2009.		1.1-31.12.2010.		Odnosi 4:2	
		Zap.	%	Zap.	%	Nom.raz.	Indeks
		2	3	4	5	6	7
1	A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	140	0.67	627	3.34	487	447.86
2	B Ribarstvo	35	0.17	52	0.28	17	148.57
3	D Proizvodnja i snadbijevanje elekt. energijom, gasom i vodom	140	0.67	62	0.33	-78	44.29
4	Đ Građevinarstvo	1994	9.52	1397	7.44	-597	70.06
5	E Trgovina na veliko i malo, opravka motornih vozila, motoc. i predmeta za domač.	6097	29.11	4984	26.56	-1113	81.75
6	G Prerađivačka industrija	1627	7.77	1359	7.24	-268	83.53
7	I Finansijsko poslovanje	234	1.12	524	2.79	290	223.93
8	J Aktivnosti u vezi sa nekretnin., iznajmljivanje i poslov. aktivn.	1681	8.03	933	4.97	-748	55.50
9	K Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	780	3.72	687	3.66	-93	88.08
10	L Obrazovanje	1868	8.92	1698	9.05	-170	90.90
11	LJ Zdravstveni i socijalni rad	797	3.81	936	4.99	139	117.44
12	M Ostale komunal., društvene i lične uslužne aktivnosti	1061	5.07	1238	6.60	177	116.68
13	N Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima	5	0.02	8	0.04	3	160.00
14	NJ Eksteritorijalne organizacije i tijela	5	0.02	1	0.01	-4	20.00
15	V Vađenje rude i kamena	219	1.05	406	2.16	187	185.39
16	Z Saobraćaj, skladištenje i veze	1404	6.70	1141	6.08	-263	81.27
17	Ž Hoteli i restorani	2857	13.64	2713	14.46	-144	94.96
18	UKUPNO:	20944	100	18766	100	-2178	89.60

Najviše zapošljavanja je bilo na poslovima u trgovini na veliko i malo, opravi motornih vozila i predmeta za domaćinstvo – 4.984 ili 26,56% i ugostiteljstvu i trgovini – 2.713 ili 14,46%. Namanje zapošljavanje je bilo u eksteritorijalnim organizacijama - 1 ili 0,01% i privatnim domaćinstvima sa zaposlenim licima - 8 ili 0,04%.

1.11. Stručni tretman nezaposlenih lica

Radi povećanja ukupne zaposlenosti i unapređenja kvaliteta ponude radne snage Zavod je realizovao utvrđene oblike rada sa nezaposlenima.

Informativni razgovori organizuju se za sva novoprijavljena lica sa evidencije Zavoda, a izvode ga stručno obučeni savjetnici za zapošljavanje. Na informacionom razgovoru nezaposlena lica dobijaju informacije o svojim pravima i obavezama, koje imaju dok se nalaze na evidenciji. Nezaposleni se kroz ove razgovore, u grupama od po 15-20 učesnika, upoznaju sa programima aktivne politike zapošljavanja: informacijsko-motivacijskim seminarima, dokvalifikacijama, prekvalifikacijama, specijalizacijama, profesionalnoj orijentaciji, kreditima za samozapošljavanje i sl. Ukazuje im se i na to koliko je važna njihova aktivna uloga u traženju zaposlenja, prezentiraju im se statistički podaci o važnim karakteristikama tržišta rada, potražnji za pojedinim zanimanjima i stanju na evidenciji Zavoda, ukazuje se na potrebu za sticanjem novih znanja radi očuvanja radne kondicije i lakšeg uključivanja na tržište rada i dobijaju još niz korisnih informacija o funkcijama Zavoda i tržištu rada. U 2010. godini kroz ovaj stručni tretman prošlo je 8.602 lica.

Informativno-motivaconi seminari (radionice) su programi namijenjeni svim nezaposlenim licima, a imaju svrhu da informišu nezaposlene o svim značajnim obilježjima tržišta rada i zapošljavanja. Takođe, cilj im je da motivišu nezaposlene na aktivno traženje zaposlenja. Ovi seminari bitno utiču na jačanje samopouzdanja što je važan preduslov za samostalno aktivno traženje posla. Uče se i konkretne vještine pisanja molbi, biografija, predstavljanje poslodavcu. Izvode se i specijalističke radionice za lica koja planiraju da se bave preduzetništvom. U 2010. godini ovu vrstu programa prošlo je 1.414 nezaposlenih lica. Naše analize pokazuju da ovi seminari vrlo podsticajno utiču na nezaposlena lica da aktivno traže posao, a isto tako podstiču nezaposlena lica na aktivno učešće u programima APZ.

Za svako nezaposleno lice savjetnici za zapošljavanje rade **individualni plan zapošljavanja** na osnovu strukturiranog **intervjua**. Plan zapošljavanja pomaže nezaposlenom licu da brže dođe do posla uz visoko stručno i profesionalno usmjeravanje savjetnika. U 2010. godini je urađeno 36.640 intervjuja, 61.601 plan zapošljavanja i 89.389 realizacija planova zapošljavanja. Svako nezaposleno lice je dobilo svoje planove zapošljavanja.

Stručni tretman nezaposlenih lica

(Tab 13.)

	Biro rada	Interviju	Informativni razgovor	Plan zapošljavanja	Realizacija plana zapošljavanja	Informativno motivacioni seminari
Rb	1	2	3	4	5	6
1	Podgorica	10987	3714	18721	32394	356
2	Nikšić	8486	1372	8051	7567	285
3	Pljevlja	1058	731	4120	7201	63
4	Herceg Novi	2651	905	5861	10713	219
5	Bijelo Polje	4632	1171	10926	15873	104
6	Berane	4232	208	7670	8083	130
7	Bar	4594	501	6252	7558	257
8	Ukupno:	36640	8602	61601	89389	1414

2. PROGRAMSKE AKTIVNOSTI

2.1. Saradnja sa poslodavcima

U 2010. godini preduzete su aktivnosti u pravcu što većeg uključivanja učešća poslodavaca u realizacije mjera aktivne politike zapošljavanja, kroz njihovo učešće u izradu programa, monitoring i evaluaciju obuka, kreditiranje, zapošljavanje pripravnika, sezonsko zapošljavanje, javne radove i dr.

Zavod, putem ankete kod poslodavaca koju sprovodi već nekoliko godina uključuje poslodavce i u planiranje i analizu tržišta rada.

Povjerenje poslodavaca u instituciju Zavoda za zapošljavanja kao partnera iz godine u godinu raste, što pokazuju rezultati ankete sprovedene kod poslodavaca u 2009/10 godini.

Kako Zavod za zapošljavanje na evidenciji ima sve veće učešće teže zapošljivih lica, zahtijeva aktueliziranje tog problema kod poslodavaca odnosno podsticanje njihove zainteresovanost za uključivanje takvih lica u programe obuke i zapošljavanje, uz određene subvencije.

U cilju unaprjeđenja rada sa poslodavcima, Zavod je u biroima rada pokrenuo aktivnosti na realizaciji formiranja posebnih odjeljenja za rad sa poslodavcima, u kojima će se efikasno i na jednom mjestu pružati usluge poslodavcima.

Značaj unapređivanja saradnje sa poslodavcima nameće potrebu tehnološkog zaokruživanja pristupa tom radu u smislu njegovog unificiranja i informatičke podrške koja je u funkciji njegove veće efikasnosti i praćenja ostvarenih rezultata.

2.2. Priprema za zapošljavanje

Na predlog Komisije za izbor i praćenja programa aktivne politike zapošljavanja, Upravni odbor Zavoda je odobrio sredstva u visini od 1.801.157,16€ za realizaciju 288 programa pripreme za zapošljavanje sa 4.521 polaznika, što predstavlja 141% planiranog broja polaznika u 2010. godini.

U 2010. godini realizovano je 237 programa obrazovanja i osposobljavanja nezaposlenih lica, u kojima je angažovano 3.920 polaznika, što je za 1.709 lica više u odnosu na isti period prošle godine.

Od ukupnog broja realizovanih programa na programe osposobljavanja za rad na konkretnom radnom mjestu kojim se obezbjeđuje zapošljavanje polaznika programa na neodređeno vrijeme - **poznati poslodavac** odnosi se 41, u kojima je uključeno 214 lica i 196 programa obrazovanja i osposobljavanja **za tržište rada** sa 3.706 polaznika, od kojih su 820 lica polaznici programa obrazovanja za osposobljavanje za zanimanja, a 2.886 polaznici programa sticanja vještina.

Programi su realizovani u skladu sa nacionalno važećim programima koji obuhvataju sadržaje utvrđene standardima znanja za određena zanimanja, uz kontinuirano

praćenje načina i kvaliteta njihovog izvođenja i obavljanje provjere stečenih znanja i vještina od strane stručnih lica koja je angažovao Zavod.

Za realizaciju navedenih programa usmjereno je 1.502.239,89€.

Programi obrazovanja za osposobljavanje za zanimanja

Programi za zanimanja organizovani su u saradnji sa organizatorima obrazovanja i poslodavcima, za 1.034 nezaposlena lica i lica za čijim je radom prestala potreba, od kojih je u programima osposobljavanja za rad na konkretnom radnom mjestu uključeno 214 lica, a u programima obrazovanja za osposobljavanje za zanimanja, s hodno potrebama tržišta rada, 820 lica.

Programima stručnog osposobljavanja, dokvalifikacije i prekvalifikacije nezaposlena lica i lica za čijim je radom prestala potreba sticala su znanja i vještine za zapošljavanje u prerađivačkoj industriji, građevinarstvu, turizmu i ugostiteljstvu, uslužnim i ostalim djelatnostima.

Za rad u prerađivačkoj industriji pripremljeno je 231 lice, od kojih: za zanimanja drvoprerade 45, zanimanja metaloprerade i elektrotehnike 43 i poljoprivrede, proizvodnje i prerade hrane 143, a za zapošljavanje u građevinarstvu 260 lica.

U programe obrazovanja za osposobljavanje za turističko-ugostiteljska zanimanja, uključeno je 189 nezaposlenih lica.

Programima za rad u uslužnim djelatnostima obuhvaćeno je 306, a u ostalim djelatnostima 48 lica.

Posmatrano po vrstama programa, sa 20% učestvuju polaznici programa stručnog osposobljavanja, 2,2% dokvalifikacije i 77,8% programa prekvalifikacije.

Programi sticanja vještina

Programima sticanja vještina, koji su realizovani u saradnji sa organizatorima obrazovanja, obuhvaćena su 2.886 lica koja traže zaposlenje.

Programi informatičkog opismenjavanja organizovani su za 1.247 lica, a programi sticanja znanja iz stranih jezika za 798 lica.

Za 356 lica sa evidencije Zavoda organizovani su programi za vozače »C«, »D« i »E« kategorije.

Edukacija nezaposlenih lica za računovođe, menadžere, poslovne sekretare i voditelje jahti, organizovana je za 485 polaznika.

Polaznici programa

Učesnici programa su lica sa završenom osnovnom školom – I i II stepen stručne spremlje – 12,5%, srednjom – III, IV i V stepen – 60% i visokom školom – VI i VII stepen – 27, 5%. Lica ženskog pola, u navedenim programima učestvuju sa 59,3%.

Kada je riječ o starosnoj strukturi polaznika programa, učešće mladih je 35,4%, lica od 25 do 45 godine života – 55,1% i starijih od 45 godina – 9,5%.

Učešće dugoročno nezaposlenih lica u programima je 31%, a lica bez staža 2,2%.

Broj polaznika programa za zanimanja i vještine

(Pregled 14.)

Rb	Zanimanja i vještine	Biro rada								
		Podgorica	Niškić	B. Polje	Berane	Bar	H. Novi	Pijevlja	Ukupno	% plana
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1	I za poznatog poslodavca	19	1	87	33	23	26	25	214	30,6
2	II za tržište rada	261	78	124	236	78	15	28	820	164
3	Ukupno - zanimanja	280	79	211	269	101	41	53	1.034	86,2
4	Poljoprivreda i prerada hrane	1	/	61	46	/	10	25	143	158,9
5	Drvoprerada	/	/	/	44	/	1	/	45	45
6	Građevinarstvo	85	33	69	73	/	/	/	260	86,7
7	Metaloprerada i elektroteh.	/	5	8	/	19	1	10	43	45,3
8	Turizam i ugostiteljstvo	41	25	53	13	21	18	18	189	63
9	Uslužne djelatnosti	138	15	16	83	47	7	/	306	204
10	Ostale djelatnosti	15	1	4	10	14	4	/	48	29
11	Ukupno - vještine	1.210	260	376	298	220	323	199	2.886	144,3
12	Informatika	427	168	193	90	120	115	134	1.247	100,5
13	Strani jezici	338	70	92	50	57	127	64	798	199,5
14	Vozači "C", "D" i "E" kat.	155	/	40	140	/	21	/	356	197,7
15	Računovođe	131	21	14	8	13	40	1	228	
16	Menadžeri	90	1	/	/	14	/	/	105	
17	Poslovni sekretari	40	/	23	10	/	10	/	83	
18	Ostale vještine	29	/	14	/	16	10	/	69	
19	Ukupan broj polaznika	1.490	339	587	567	321	364	252	3.920	122
20	Procenat ostvarenja plana	175,3	84,7	99,5	118,2	110,7	140	76,4	122	

2.3. Sezonsko zapošljavanje

Ublažavanje posljedica otvorene nezaposlenosti doprinosi i sezonsko zapošljavanje, kao jedan od programa aktivne politike o zapošljavanju, kojeg realizuje Zavod za zapošljavanje Crne Gore.

Ovaj vid zapošljavanja, se iz godine u godinu potvrđuje sve većim zapošljavanjem nezaposlenih lica sa evidencije Zavoda, i ne samo u turizmu i ugostiteljstvu već i u drugim djelatnostima: građevinarstvu, poljoprivredi, trgovini, zdravstvu.

Opšta karakteristika sezonskih poslova je njihova specifičnost, zbog sezonskog karaktera rada strateških grana privrede, zbog neravnomjernosti potreba u toku godine, zbog dužine trajanja radnog vremena i uslova u kojima se obavljaju.

Osnovne aktivnosti Zavoda, pored posredovanja u zapošljavanju usmjerene su na podizanje kvaliteta ponude radne snage, radi lakšeg zapošljavanja i smanjenja neusklađenosti ponude i tražnje radne snage na tržištu rada.

Zavod svojim mjerama i aktivnostima nastoji da uposli što veći broj sezonskih radnika, kao i da kod poslodavaca izdejtvuje što povoljnije uslove za njihovo zapošljavanje: bolje plate, povezivanje radnog staža, smještajne uslove i ishranu, plaćene prevozne troškove i drugo.

Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore evidentan je nedostatak kvalitetne turističko–ugostiteljske radne snage za potrebe turističke privrede. Na evidenciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore na početku godine je bilo 1.372 lica ugostiteljsko turističke struke, dok je za sezonske poslove bilo zainteresovano 2.419 nezaposlenih lica.

Sa realizacijom Plana sezonskog zapošljavanj kroz njegovu veoma opsežnu pripremu i brojne aktivnosti koje su prethodile sa nivoa Zavoda i biroa rada otpočelo se znatno ranije nego u prethodnoj godini, kako bi ostvarili planirani broj zapošljavanja na sezonskim poslovima, i to:

- po svim biroima rada određena su lica koja će se neposredno baviti zapošljavanjem sezonske radne snage;
- sačinjen je pregled nezaposlenih lica, zainteresovanih za sezonski rad;
- iz spiskova korisnika novčane naknade izdvojena su lica ugostiteljsko-turističke struke kao prioriteta za sezonsko zapošljavanje;
- na sajmu turizma u Budvi od 7. do 10. februara Zavod je organizovao berzu rada sezonskog zapošljavanja;
- objavljen je poziv u dnevnim listovima nezaposlenim licima ugostiteljsko-turističke struke da obavezno konkurišu na objavljena slobodna radna mjesta;
- u toku sezone traženi su spiskovi od poslodavaca za lica koja su konkurisala na raspisani oglas;
- održani su radno operativni sastanci sa predstavnicima privrede;
- održani su sastanci s predstavnicima Inspekcije rada na kojima je postignut dogovor o međusobnoj saradnji i dostavljanju potrebnih podataka vezano za zapošljavanje i radno angažovanje sezonske radne snage;
- urađene su publikacije »Ponuda radne snage sa evidencije Zavoda«, kao i druge publikacije;
- svakodnevno su održavani kontakti biroa rada iz unutrašnjosti sa centrima Zavoda sa primorja, iz Budve i Herceg Novog, za sezonsko zapošljavanje;
- dnevno su praćeni novoizašli oglasi za sezonsko zapošljavanje i njihova realizacija sa stanovišta potreba i mogućnosti Zavoda za njihovo popunjavanje;
- praktikovani su stalni kontakti Operativne grupe Zavoda sa biroima iz unutrašnjosti i sa poslodavcima sa primorja.

Na vrijeme započete, dobro pripremljene i realizovane brojne aktivnosti sa nivoa Zavoda i biroa rada u cilju realizacije plana sezonskog zapošljavanja u 2010. godini omogućili su njegovo ostvarenje od 6.499 zaposlena sezonska radnika, ili ostvarenje planiranog sa 129,9%.

Ostvarenje ovogodišnjeg Plana sezonskog zapošljavanja po biroima rada izgleda ovako:

(Tab. 15.)

R.b.	Biro rada	Plan 2010	Ostvarenje plana	Procenat ostvarenja
1.	Podgorica	1450	2117	146%
2.	Herceg Novi	1000	1261	126%
3.	Bar	1100	1255	114%
4.	Nikšić	450	694	154%
5.	Berane	300	355	118%
6.	Bijelo Polje	400	496	124%
7.	Pljevlja	300	321	107%
UKUPNO:		5000	6499	129%

Imajući u vidu značajne potrebe za sezonskom radnom snagom, te veće mogućnosti zapošljavanja u sezonskim djelatnostima potrebno je:

- nastaviti sa realizacijom predviđenih programa na osposobljavanju lica sa evidencije Zavoda i tako podizati kvalitet njihovih znanja;
- ostvariti blagovremenu saradnju sa poslodavcima koji angažuju sezonsku radnu snagu;
- sprovoditi dosljednu primjenu Vladinih uredbi i mjera u zapošljavanju lica sa evidencije Zavoda.
- ostvariti veću posredničku ulogu biroa rada na područjima njihovog djelovanja u zapošljavanju sezonske radne snage;
- tražiti mogućnosti obezbjeđenja veće stimulacije sezonske radne snage, kako u fazi pripreme, tako i u radnom angažovanju na tim poslovima;
- ostvariti bolju i dosljedniju saradnju sa inspeksijskim organima u pogledu suzbijanja nelegalnog rada u oblasti sezonskog zapošljavanja;
- od strane državnih organa odrediti godišnje kvote radnih dozvola za strance u skladu sa migracionom politikom, stanjem i kretanjem na tržištu rada u Crnoj Gori.

U cilju rješavanja nekih od problema na sezonskom zapošljavanju, Zavod za zapošljavanje Crne Gore je pokrenuo brojne inicijative sa državnim institucijama, poslodavcima, inspeksijskim službama, organima lokalne uprave kao socijalnim partnerima radi donošenja potrebne regulative za veće legalno zapošljavanje radne snage i adekvatnog zapošljavanja sezonskih radnika i njihovog uključivanja u privredne tokove, shodno njenim potrebama i sve većem značaju.

Od mogućnosti i brzine rješavanja nekih od navedenih evidentnih sistematskih problema kod sezonskog zapošljavanja zavisice i značajnije zapošljavanje i ostvarenje efikasnije uloge Zavoda za zapošljavanje Crne Gore u preduzimanju mjera i aktivnosti ka povećanom sezonskom zapošljavanju.

2.4. Zapošljavanje pripravnika

Zapošljavanje pripravnika realizuje se po dva osnova: saglasno Vladinom programu zapošljavanja pripravnika sa visokom stručnom spremom i po Pravilniku o pripremi za zapošljavanje.

U 2010. godini Zavod za zapošljavanje Crne Gore finansirao je 458 pripravnika sa visokom školskom spremom, 14 pripravnika sa višom i 21 sa srednjom stručnom spremom.

Od ukupnog broja sklopljenih ugovora za visokoškolce na program »Posao za vas« odnosi se 181, a na »talente« 47 ugovora.

Na ime isplate plata pripravnika u 2010. godini Zavod za zapošljavanje je usmjerio 2.289.305,36€ (za finansiranje visokoškolaca po programu Vlade utrošeno 2.038.972,89€ dok je iz namjenskih sredstava Zavoda za finansiranje talenata, više i srednje spreme utrošeno je 250.332,47€).¹

U 2010. godini radni odnos u Crnoj Gori zasnovalo je 1.415 pripravnika, od tog broja Zavod je zaključio 493 ugovora ili 34,84%. U 2009. godini zaposleno je 1.576 pripravnika, a Zavod je finansirao 1.093 ili 69,35%, dok je u 2008. godini ukupan broj pripravnika bio 2.076, od čega je Zavod učestvovao u finansiranju 1.139 pripravnika ili 54,86%.

Zaključeni ugovori po djelatnostima i stručnim spremama

(Tabela 16)

R.b.	Djelatnost	Broj zaključenih ugovora					Ukupno
		Posao za vas	Talenti	VSS	VŠS	SSS	
1.	Državna uprava	41	0	23	0	0	64
2.	Školstvo	13	5	58	3	0	79
3.	Zdravstvo	11	19	15	1	9	55
4.	Sudstvo	2	2	1	0	0	5
5.	Advokati	20	2	25	0	0	47
6.	D.O.O.	44	12	65	8	11	140
7.	Banke	0	1	5	0	0	6
8.	Akcionarska društva	5	0	20	0	1	26
9.	JU i preduzeća	44	4	15	2	0	65
10.	NVO sektor	1	2	3	0	0	6
11	Ukupno:	181	47	230	14	21	493

U ovoj godini broj sklopljenih ugovora je manji za 55% u odnosu na isti period prošle godine.

Po djelatnostima najveći broj ugovora je sklopljen sa d.o.o. (140) ili 28,39%, školstvom (79) ili 16,02%, državnom upravom (64) ili 13%, JU i preduzećima (65) ili 13,20% u zdravstvu (55) ili 11,20% i advokatima (47) ili 9,53%.

¹ U 2008. godini za finansiranje plata pripravnika budžetom je bilo predviđeno 3.545.515,64 Eur, koliko je i utrošeno, dok je za iste namjene u 2009. godini bilo predviđeno 2.698.373,34 Eur, a utrošeno je 3.509.267,29 Eur jer je rebalansom budžeta odobreno još sredstava za ove namjene.

U ovoj godini, gledajući po opštinama, najveći broj ugovora sklopljen je u Podgorici (207 ili 41,98%), Nikšiću (50 ili 10,14%) i Bijelom Polju (46 ili 9,33%), dok je najmanje ugovora sklopljeno u Budvi (4 ili 0,81%), Kolašinu (3 ili 0,61%), i Žabljaku (2 ili 0,41%). U Andrijevici i Šavniku sklopljen po jedan ugovor ili 0,20% u odnosu na ukupan broj.

2.5. Zapošljavanje i rad stranaca

I pored znatno veće ponude od tražnje, ukupno, i po stepenima stručne spreme, u oblasti građevinarstva, ugostiteljstva i poljoprivrede u određenom periodu godine, tražnja pojedinih zanimanja prevazilazi ponudu.

Zapravo, ponudom domicilne radne snage za obavljanje poslova u navedenim djelatnostima u vrijeme sezone zadovoljava se svega oko 30% tražnje što nameće potrebu, obezbjeđivanja radne snaga, uglavnom, iz zemalja iz okruženja.

Karakteristika takvog radnog angažovanja je da, često, u kratkom roku, koji u oblasti turističke privrede, poljoprivrede pa i građevinarstva često diktiraju i vremenski uslovi i da, praktično za nekoliko dana, teba obezbijediti potrebnu radnu snagu.

Takav način obezbjeđivanja radne snage funkcioniše godinama i do donošenja **Uredbe o radnom angažovanju nerezidentnih fizičkih lica** (početak 2003. godine) i **Zakona o radu i zapošljavanju stranaca** (2008. godina) bilo je malo podataka o obimu i strukturi angažovane nerezidentne radne snage. Do tada se ova radna snaga obezbjeđivala posredstvom tzv. "Omladinskih radnih zadruga" ili kao vid nelegalnog radnog angažovanja.

Navedenim zakonom je na nov način, saglasno uporednoj praksi i rješenjima u zemljama iz okruženja, uređen rad i zapošljavanje stranaca u Crnoj Gori. Tako su, uvođenjem većeg broja vrsta radnih dozvola uvažene specifičnosti različitog radnog angažovanja stranaca, a kroz sistem kvota utvrđuje njihov obim i struktura.

Prema odredbama zakona svake godine (do kraja mjeseca oktobra) Vlada odlukom utvrđuje broj radnih dozvola za strance za narednu godinu. Obim i struktura radnih dozvola određuje se na osnovu Uredbe o kriterijuma i postupku za utvrđivanje broja radnih dozvola, prema kojoj se, kod utvrđivanje tog broja, polazi od odnosa između ponude i tražnje na tržištu rada, mogućnosti zapošljavanja domicilne radne snage, iskazanih potreba poslodavaca i obima i strukture zaposlenih stranaca u predhodnoj godini.

Tako je za 2009. i 2010. godinu utvrđenja kvota radnih dozvola u ukupnom broju od 38.450 polazeći od toga da je u 2007. godini bilo 40.289, a u 2008. godini 58.348 slučajeva radnog angažovanja nerezidentnih lica u Crnoj Gori.

Uvrđenim kvotama broja radnih dozvola nastoji se "pokriti" ukupna frekvencija te radne snage na tržištu rada Crne Gore u toku godine tj. sve slučajeve tog zapošljavanja koje je znatno kraće od "redovnog" zapošljavanja domaće radne snage s obzirom da prosječno traje oko dva mjeseca.

U 2010. godini ukupno je izdato 14.596 dozvola za rad i zapošljavanje stranaca što je za 14,68% manje u odnosu na isti period prethodne godine (17.108).

Struktura izdatih radnih dozvola je sledeća:

1. Lična radna dozvola 74;
2. Dozvola za zapošljavanje 9.646;
3. Dozvole za rad:
  - sezonski rad stranaca 3.967;
  - prekogranične usluge 718;
  - dodatno osposobljavanje i usavršavanje 8;
  - kretanje lica unutar stranog privrednog društva 169;
  - osposobljavanje i usavršavanje stranaca 1;
  - dozvola za pružanje ugovorenih usluga 13.

Ostvarenje kvote radnih dozvola u 2010. godini je znatno manje u odnosu na utvrđeni okvir uslijed uticaja ekonomske krize na smanjenje ekonomskih aktivnosti kao i nešto veće zapošljavanje domaće radne snage na sezonskim poslovima u odnosu na prethodnu godinu.

Najveći broj dozvola je izdao Biro rada Bar (sa kancelarijama Budva i Ulcinj) 5.231 ili 35,84%, zatim Biro rada Podgorica (sa kancelarijama Cetinje, Kolašin i Danilovgrad) 4.029 ili 27,6% i Biro rada Herceg Novi (sa kancelarijama Tivat i Kotor) 2.317 ili 15,87%.

Najviše dozvola izdato je u Budvi (3.909 ili 26,78% ukupnog broja izdatih dozvola) gdje preovladavaju radne dozvole za oblast turizma i ugostiteljstva, zatim u Podgorici (3.841 ili 26,31%) gdje su najzastupljenije radne dozvole koje se odnose na oblast građevinarstva i poljoprivrede i Baru (1.322 ili 9,06%) gdje se, radne dozvole, takođe, najčešće odnose na turizam i ugostiteljstvo.

Nominalno posmatrajući u skoro svim opštinama radno angažovanje stranaca je u ovoj godini niže u odnosu na prethodnu ali je to smanjenje najveće u Podgorici (527 manje), Budvi (670 manje) i Herceg Novom (1452 manje).

Najviše stranaca koji se zapošljavaju u Crnoj Gori je iz Republike Srbije - oko 40% od ukupnog broja, iz Bosne i Hercegovine oko 30% i Makedonije oko 20%.

U pogledu zanimanja, odnosno poslova na kojima se angažuju stranci u Crnoj Gori, to su: **u oblasti ugostiteljstva** najčešće konobari, šankeri, sobarice, kuvari, **u oblasti građevinarstva** PK i NK radnici, armirači, tesari, zidari, moleri-farbari, fasaderi, instalateri, monter, zavarivači, keramičari, građevinski tehničari, bravari, **u oblasti trgovine** prodavci, a **u oblasti poljoprivrede** najčešće PK i NK radnici.

Kada je u pitanju starosna struktura stranaca koji se radno angažuju u Crnoj Gori na starosnu dob od 30–50 godina odnosi se 45%, na starosnu dob do 30 godina 35% a na starosnu dob preko 50 godina oko 20%.

2.6. Zapošljavanje teže zapošljivih lica

PROFESIONALNA REHABILITACIJA LICA SA INVALIDITETOM I OSTALIH TEŽE ZAPOŠLJIVIH LICA

Na evidenciji Zavoda, na dan 31.12.2010. godine nalazilo se 2.225 lica sa invaliditetom (žena je bilo 708 ili 31,47%), što predstavlja oko 7,02% od ukupnog broja nezaposlenih na isti dan (32.026 nezaposlenih). Od navedenog broja je 1.668 invalida rada (od čega je 477 žene ili 28,59%) i 522 lica kategorisane omladine (od čega su 231 žena ili 39,69%).

Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom donijet je u julu 2008. godine. Cilj ovog zakona je stvaranje uslova za uspješnu profesionalnu rehabilitaciju, povećanje zaposlenosti lica sa invaliditetom i njihovo ravnopravno učešće na tržištu rada, uz otklanjanje barijera i stvaranje jednakih mogućnosti.

U cilju potpunije izgradnje jedinstvenog i standardizovanog sistema za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom kao i drugih teže zapošljivih lica, u avgustu 2009. godine donijeta su i podzakonska akta za sprovođenje ovog zakona. Donijeti su sledeći pravilnici:

- Pravilnik o uslovima i kriterijumima za utvršivanje preostale radne sposobnosti i mogućnost zapošljavanja;
- Pravilnik o uslovima i načinu ostvarivanja prava na profesionalnu rehabilitaciju;
- Pravilnik o bližim uslovima, kriterijumima i standardima za sprovođenje mjera i aktivnosti profesionalne rehabilitacije;
- Pravilnik o uslovima koje treba da ispunjava ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, radni centar, zaštitana radionica i taštitni pogon i
- Pravilnik o bližim uslovima i načinu ostvarivanja prava na subvenciju zarade lica sa invaliditetom.

Za primjenu Zakona i podzakonskih akata treba uspostaviti odgovarajuću institucionalnu mrežu, edukovati kadrove – stručnjake raznih profila koji će biti jedan od osnovnih uslova za funkcionisanje toga, odnosno operativno – stručnu primjenu novog sistema u ovoj oblasti.

Radi se o vrlo složenoj, specifičnoj i po mnogo čemu novoj materiji, koja u zemljama u okruženju nije donijeta ili je donijeta djelimično, tako da zahtijeva jedan ozbiljan i vrlo pažljiv rad, jer put do zaposlenja teže zapošljivih lica, posebno lica sa invaliditetom je znatno duži, komplikovaniji i teži.

Kako je za realizaciju programa profesionalne rehabilitacije neophodno osnivanje ustanova za profesionalnu rehabilitaciju, to je 11.12.2008. godine počela gradnja Centra za radnu integraciju teže zapošljivih lica u Podgorici, čiji je osnivač Zavod. U njemu će se realizovati programi: trijaža sa motivacijom, ocjenjivanje preostale sposobnosti za rad, psihosocijalna rehabilitacija, sticanje vještina i znanja za aktivno uključivanje na tržište rada, traženje odgovarajućeg radnog mjesta, analiza i prilagođavanje radnog mjesta, sticanje radnih vještina, stručna pomoć i praćenje, funkcionalno opismenjavanje i radna i socijalna integracija, koji će biti prilagođeni

potrebama tih osoba, a izvođeni od strane stručnih lica različitih profila, koji ispunjavaju kadrovske standarde. Nakon realizacije određenih programa, priprema se ocjena mogućnosti za zapošljavanje polaznika: na otvorenom tržištu, u zaštitnim radionicama, radnim centrima ili se utvrđuje njegova nemogućnost zapošljavanja. U ovom objektu moguće je organizovati socijalne kooperative, kao i manje zaštitne radionice u kojima bi se zapošljavala ova lica.

U cilju primjene Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, tj. radi stvaranja uslova za uspješnu profesionalnu rehabilitaciju i povećanje zaposlenosti lica sa invaliditetom i njihovo ravnopravno učešće na tržištu rada, krajem 2009. godine, u saradnji sa Agencijom "Pa Mark" počeo je da se realizuje **Pilot program »Primjena Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom u praksi«**.

Program se realizovao u trajanju od šest mjeseci, i to u dva dijela: jedan je predstavljao uključivanje u proces profesionalne rehabilitacije 32 nezaposlena lica sa preprekama u zapošljavanju – rehabilitanti, dok se s druge strane istovremeno vršila početna obuka 12 nezaposlenih lica sa visokom stručnom spremom raznih profila zanimanja, neophodnih za rad u profesionalnoj rehabilitaciji u Crnoj Gori, koji će po međunarodnim standardima realizovati programe profesionalne rehabilitacije teže zapošljivih lica.

Sa rehabilitantima je mjesec dana radio multidisciplinarni tim stručnjaka iz Slovenije: rehabilitacioni savjetodavac, psiholog, doktor medicine rada, radni terapeut, tehnolog rada, kao i stručnjaci drugih profila po potrebi (npr. tiflopedagog – pedagog za slijepu i slabovide osobe, psihijatar). Rad sa rehabilitantima zasnivao se na individualnim tretmanima, pri čemu je svaki član tima konstatovao glavne probleme i prepreke kod svakog lica. Nakon toga kreirano je zajedničko mišljenje sa preporukom o tome šta je licu potrebno i šta se treba učiniti sa stanovišta njegovog uključivanja na tržište rada. Uvidom u stanje rehabilitanata uočen je veliki broj zdravstvenih problema, o kojima se moralo voditi računa kod donošenja konačnog mišljenja. Na osnovu definisanih preostalih radnih sposobnosti rehabilitanti se uključuju u dalji proces profesionalne rehabilitacije ili mjere aktivne politike zapošljavanja.

Nakon ocjene preostale radne sposobnosti, za sve rehabilitante je određeno i stručno praćenje u trajanju od 6 mjeseci.

U toku praćenja koje, pored ostalog, podrazumijeva i pomoć kod traženja zaposlenja, posredovanje kod poslodavca, posredovanje kod zdravstvenih institucija, u 2010. godini, šest lica iz pilot Projekta se zaposlilo na određeno vrijeme.

Pilot program **»Primjena Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom u praksi – slijepa i slabovida lica«** je počeo 1.2.2010. godine i trajao je dva mjeseca. U program je bilo uključeno sedam slijepih i slabovidih lica i sa stanovišta pojedinca, cilj programa je bio: prevazilaženje slijepoće odnosno slabovidosti kao komunikacijske i pokretne prepreke, reorganizacija i reorijentacija života nakon nastale smetnje, povećanje mogućnosti za moguće kasnije uključivanje u programe osposobljavanja, obrazovanja i zaposlenje, usvajanje osnovnih socijalnih i životnih vještina i prepoznavanje vlastitih prepreka kod zapošljavanja.

Za 14 lica, za koja je u prethodnim pilot programima utvrđeno da imaju preostalu radnu sposobnost ispod 30% predloženo je uključivanje u program »**Socijalna uključenost lica sa invaliditetom**«, koji je i počeo da se realizuje 10.12.2009. godine. Program je trajao šest mjeseci i odvijao se kroz izradu određenih suvenira (predmeti od gline, suveniri), te su time polaznici programa unapređivali svoje radne vještine i podizali samopouzdanje i samopoštovanje.

U drugoj polovini 2010. godine, nakon objavljenog konkursa za izbor izvođača profesionalne rehabilitacije i izvođača osposobljavanja stručnog kadra potrebnog za rad u profesionalnoj rehabilitaciji, Agencija "Papilot" iz Slovenije kao izabrani izvođač za oba programa, nastavlja realizaciju programa profesionalne rehabilitacije i osposobljavanje budućih stručnjaka iz ove oblasti. U program osposobljavanja, pored već 12 visokoškolaca – nezaposlenih lica sa evidencije Biroa rada Podgorica, raznih profila, za zanimanja potrebna za redovno obavljanje procesa profesionalne rehabilitacije (psiholozi, tehnolozi, socijalni radnici, defektolozi) kojima je pružena prilika da se obučavaju paralelno sa realizacijom programa profesionalne rehabilitacije, uključeno je i osam lica zaposlenih u Zavodu, (po jedno lice iz 7 biroa rada i jedno lice iz Centralne službe Zavoda). Zaposleni iz Zavoda će raditi na mjestima savjetnika za profesionalnu rehabilitaciju i biti zaduženi za praćenje i izvođenje procesa rehabilitacije u samom Zavodu i van njega. Zavod je inicirao zajedničko osposobljavanje kadrova imajući u vidu važnost buduće saradnje Zavoda za zapošljavanje i Centra za radnu integraciju, u kojem će stručni kadar izvoditi programe profesionalne rehabilitacije.

Osposobljavanje, osim teorijske obuke koja je u trajanju od ukupno 30 radnih dana, i to pet dana mjesečno za šest mjeseci, obuhvata i praktičan rad sa rehabilitantima. Za vrijeme trajanja osposobljavanja, lica sa evidencije Zavoda zasnivaju radni odnos kod Agencije „Pa Mark“ iz Podgorice.

U aprilu i junu 2010. godine, u proces profesionalne rehabilitacije (dva programa: trijaža sa motivacijom i ocjena preostalih radnih sposobnosti) uključena su 32 nezaposlena lica (dvije grupe po 16 lica), sa evidencije Biroa rada Podgorica.

U ovim programima je utvrđeno da kod 21 polaznika preostala radna sposobnost je ispod 30% te je od 1. septembra nastavljeno sa programom »**Socijalna uključenosti**«, u trajanju od četiri mjeseca.

Polovinom septembra 2010. godine u programe profesionalne rehabilitacije uključene su još dvije grupe rehabilitanata, i to jedna sa evidencije Biroa rada Podgorica (13 lica) i druga sa evidencije Biroa rada Nikšić (15 lica), dok je početkom novembra uključeno i 12 lica sa evidencije Biroa rada Bar. Uključivanjem nezaposlenih lica sa evidencije biroa rada Nikšić i Bar programi profesionalne rehabilitacije počeli su se širiti i na ostale biroe rada.

Posmatrajući period od početka realizacije pilot projekta (novembar 2009. godine) u programe profesionalne rehabilitacije ukupno je uključeno 110 lica sa evidencija biroa rada Podgorica, Nikšić i Bar. U taj broj uključena su i lica koja su bila uključena u program namijenjen slijepim i slabovidim licima.

U toku posmatranog perioda devet lica, koja su prošla procjenu preostale radne sposobnosti, našlo je zaposlenje, na određeno vrijeme.

Takođe, u septembru je počeo seminar za dugoročno nezaposlena lica koja imaju **oštećenja sluha i govora**. Program u koji je uključeno 13 lica sa evidencije Biroa rada Podgorica trajeće 4 nedelje uz intezivno praćenje od 6 mjeseci. Program se izvodi od strane Agencije za obrazovanje odraslih "Logo prima". Sa polaznicima seminara radi stručno lice–defektolog (tumač gestovnog govora), specijalizovano za rad sa dugoročno i teže zapošljivim licima. Kroz profesionalni rad, savjetovanja i usmjeravanja, lica sa oštećenjima sluha i govora naučiće da samostalno upravljaju svojom karijerom, da prepoznaju svoje vještine i sposobnosti kao i svoje nedostatke. Analizom sopstvenih potencijala radiće se na podizanju motivacije, uz pronalaženje radnih mjesta koja bi najefikasnije obavljali, uz dodatna usavršavanja vještina i znanja.

PROGRAM ZA DUGOROČNO NEZAPOSLENA LICA

Kako se na evidenciji Zavoda za zapošljavanje nalazi više od 35% teže i teško zapošljivih lica, ukazala se potreba za programima i aktivnostima čiji bi cilj bio uključivanje ove kategorije nezaposlenih lica na tržište rada. **Program za dugoročno nezaposlena lica** se izvodi kroz informativno-motivacione seminare (radionice) sa ciljem aktivnijeg i efikasnijeg uključivanja lica u traženje posla. To podrazumijeva:

- veće samopouzdanje i samopoštovanje;
- veća otvorenost u komunikaciji i odnosima sa drugima;
- podršku ličnom i profesionalnom razvoju;
- sposobnost nepristrasnog slušanja i simpatije sa drugima;
- učestvovanje i saradnju, a ne takmičenje;
- učenje kako tražiti posao;
- učenje kako se predstaviti poslodavcu;
- učenje kako napisati molbi i CV.

Projekat je namijenjen svim dugotrajno nezaposlenim licima i svim drugim teže zapošljivim licima.

U 2010. godini realizovano je 112 seminara za dugoročno nezaposlena lica u koje je pohađalo 1.343 nezaposlenih lica. Najviše seminara je organizovano u Podgorici – 25 u kojima je učestvovalo 313 dugoročno nezaposlenih lica.

JAVNI RADOVI ZA LICA SA INVALIDITETOM

Već više godina, realizuju se **javni radovi**, kao mjera aktivne politike zapošljavanja, koja se izvodi kroz obrazovne, ekološke, programe socijalne zaštite i druge slične programe od javnog interesa.

Sunčana radionica

U saradnji sa socijalnim partnerima, Zavod je organizovao 7 javnih radova "**Sunčane radionice**" (izrada suvenira, čestitki, ukrasa i papirne galanterije) u Herceg Novom, Kotoru, Baru, Nikšiću, Bijelom Polju, Mojkovcu i Pljevljima. U ovim javnim radovima je

uključeno 69 lica sa invaliditetom. Ova lica su zasnovala radni odnos na određeno vrijeme od jednog mjeseca do godinu dana.

Sunčane radionice

- u 2010. godini -

(Tabela 17.)

	Opština	Broj radova	Broj učesnika
Rb	1	2	3
1	Herceg Novi	1	7
2	Kotor	1	14
3	Bar	1	8
4	Nikšić	1	7
5	Bijelo Plje	1	10
6	Mojkovac	1	12
7	Pljevlja	1	11
8	Ukupno:	7	69

Projektom »Sunčana radionica« ostvaruju se ciljevi: vježbanje socijalnih i radnih vještina lica sa invaliditetom (komunikacija, ručne spretnosti, radne navike, koncentracija); ostvarivanje zarade ovih lica; promocija ovih programa radi podrške od strane šire javnosti; njegovanje i održavanje optimizma potrebnog za uključivanje u socijalnu i radnu sredinu lica sa invaliditetom i stvaranje začetaka socijalne ekonomije u Crnoj Gori.

Naša ID kartica

U javnom radu "Naša ID kartica", koji se realizuje u Herceg Novom, u grafičkoj djelatnosti zaposleno je 7 lica na određeno vrijeme od 12 mjeseci.

Personalni asistent

Pri izboru programa javnih radova, Zavod daje prednost programima, čiji je cilj poboljšanje kvaliteta života djece sa smetnjama i teškoćama u razvoju, kao i njihovih porodica.

U toku je dodatna podrška djeci u kući, van kuće i u nastavi kada su uključena u redovno obrazovanje, po **inkluzivnom modelu**. Ova podrška se realizuje kroz 16 programa javnih radova, u trajanju od tri do deset mjeseci: u Podgorici, Bijelom Polju, Pljevljima, Nikšiću, Mojkovcu, Rožajama i Herceg Novom. Izvođači ovih programa su nevladine organizacije, koje se bave pitanjima lica sa invaliditetom, posebno udruženja roditelja djece sa teškoćama u razvoju i škole koje pohađaju ova djeca, a partneri u realizaciji programa, pored Zavoda, su i lokalne samouprave, domovi zdravlja, socijalne ustanove i drugi. U navedenim radovima uključeno je 114 lica na **poslovima profesionalnog asistenta**. Njihove zarade finansira Zavod.

Poslovi profesionalnog asistenta

- u 2010. godini -

(Tabela 18.)

	Opština	Broj radova	Broj profesionalnih asistenata
Rb	1	2	3
1	Podgorica	4	43
2	Nikšić	7	31
3	Herceg Novi	1	3
4	Bijelo Polje	1	16
5	Mojkovac	1	1
6	Rožaje	1	10
7	Pljevlja	1	10
8	Ukupno:	16	114

Personalni asistenti i asistenti u nastavi se prethodno edukuju, kako bi na kvalitetan način pružali podršku djeci, van kuće i za vrijeme boravka u školi, pružali pomoć u savladavanju prilagođenog gradiva, kao i nastavniku da se ravnopravno posveti svim učenicima. Takođe, za roditelje, za koje je potrebno pruža im određena podrška edukacije ili psiho socijalnih tretmana od strane stručnih lica.

Ovi programi su veoma značajni, jer s jedne strane, djeca ostvaruju punije učešće u životnim aktivnostima, bolje rezultate u školi, osjećaju se uspješnijim u društvu svojih vršnjaka, a s druge strane razvijaju očuvane sposobnosti i unapređuju radni potencijal, što je u svrhu prevencije problema kod njihovog budućeg zapošljavanja.

Za jedanaest mjeseci je realizovano i 7 radova koji se odnose na pomoć djeci i omladini sa smetnjama u razvoju u kući i dnevnim centrima u kojima je uključeno 26 lica. Ova podrška se realizuje u trajanju od tri do deset mjeseci: u Podgorici, Bijelom Polju, Nikšiću, Baru i Beranama.

Pomoć djeci i omladini sa smetnjama u razvoju

- u 2010. godini -

(Tabela 18.)

	Opština	Broj radova	Broj učesnika
Rb	1	2	3
1	Podgorica	1	5
2	Nikšić	1	4
3	Bar	2	6
4	Bijelo Polje	2	5
5	Berane	1	6
6	Ukupno:	7	26

KREDITI ZA LICA SA INVALIDITETOM

Početakom 2010. godine objavljen je konkurs za **dodjelu kredita radi stimulisanja zapošljavanja i preduzetništva za lica sa invaliditetom**, pod povoljnijim uslovima, kako u pogledu visine sredstava tako i roka povraćaja sredstava. Konkurs je raspisan na neodređeno vrijeme.

U ovom periodu je podnijeto 4 zahtjeva za dodjelu kredita za zapošljavanja 6 lica od kojih su 4 lica invaliditetom. Svi zahtjevi su odobreni.

FINANSIRANJE PROSTORA I OPREME

U izvještajom periodu finansirano je opremanje prostora i opreme za rad na konkretnom radnom mjestu za dva lica sa invaliditetom, koja su zaposlena u radnom odnosu na neodređeno vrijeme

SUBVENCije ZARADE

U 2010. godini osam poslodavaca se obratilo Zavodu za zapošljavanje Crne Gore – Fondu za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje lica sa invaliditetom za dodjelu subvencije zarade za sedam lica sa invaliditetom. Ista im se mjesečno dodjeljuje.

SAJAM ZAPOŠLJAVANJA LICA SA INVALIDITETOM

U Podgorici je, 14. maja 2010. godine, u organizaciji Zavoda za zapošljavanje Crne Gore, održan prvi „**Sajam zapošljavanja lica sa invaliditetom**“, koji predstavlja efikasan način posredovanja u zapošljavanju. Organizacijom ovog Sajma ostvareno je više pozitivnih efekata.

Sajam je povezoao poslodavce i nezaposlene, omogućio im direktan kontakt i upoznavanje sa zakonskom regulativom. Sa Sajma su upućene poruke ostalim poslodavcima da se priključe i da u budućnosti nude radna mjesta licima sa invaliditetom. Pozitivan efekat je i povezivanje sa organizacijama lica sa invaliditetom, koje su uzele učešća na Sajmu i predstavile dio svojih aktivnosti.

2.7. Javni radovi

Na predlog Komisije za izbor programa aktivne politike zapošljavanja, Upravni odbor Zavoda je odobrio sredstva u visini od 4.700.450,28€ za realizaciju 132 javna rada u kojima će se angažovati 1.631 nezaposleno lice.

Planom rada za 2010. godinu predviđena je realizacija 105 javnih radova u okviru kojih je planirano zapošljavanje 1.500 lica sa evidencije Zavoda.

Zavod je u saradnji sa ministarstvima, međunarodnim i nevladinim organizacijama realizovao 5 državnih javnih radova, u trajanju od jednog mjeseca do godinu dana, za 454 lica sa evidencije Zavoda.

Aktivnosti na realizaciji ovih projekata odnosili su se na: njegu starih lica u stanju socijalne potrebe; adekvatnu pripremu crnogorskih opština za turističku sezonu; sezonsko zapošljavanje maturanata i studenata; izradu nacionalnih suvenira i uređenje i održavanje željezničke infrastrukture Crne Gore.

Za realizaciju državnih javnih radova odobrena su sredstva, u visini od 1.831.958,68€.

U saradnji sa opštinama, javnim institucijama i nevladinim sektorom realizovano je 127 lokalnih javnih radova sa 1.177 učesnika.

Radovi su se izvodili u trajanju od jednog do dvanaest mjeseci, a odnosili su se na borbu protiv bolesti zavisnosti, pružanje usluga djeci i mladima sa teškoćama u razvoju, podsticanje razvoja ruralnog i primorskog turizma, izradu suvenira, sređivanje bibliotekarske građe, uređenje nacionalnih i gradskih parkova, korita i obala rijeka, uslužni servis zanatskih radova, i dr.

Za realizaciju lokalnih javnih radova odobreno je 2.868.491,60€.

Broj učesnika javnih radova u 2010. godini

(Pregled 19.)

Rb	Javni radovi 1	Broj 2	Angažovana lica 3	% plana 4
1	Državni javni radovi	5	454	90,8
2	Lokalni javni radovi	127	1.177	117,7
3	Ukupno	132	1.631	108,7

"Neka bude čisto"

U cilju adekvatne pripreme za turističku sezonu 2010. godine Ministarstvo turizma i Zavod za zapošljavanje sa mnogobrojnim partnerima već petu godinu realizuju državni javni rad „Neka bude čisto“, koji za cilj ima čišćenje i uklanjanje otpada i održavanje magistralnog i regionalnog putnog pojasa u dužini od preko 1.300km u svim opštinama u Crnoj Gori. To je istovremeno i državni program zapošljavanje gdje je angažovano 146 teže zapošljivih lica sa evidencije Zavoda.

Partneri u projektu pored Zavoda su: Ministarstvo turizma, Ministarstvo pomorstva i saobraćaja, Ministarstvo uređenja prostora i zaštite životne sredine, Ministarstvo prosvjete i nauke, Javno preduzeće morsko dobro, "Crnogoraput", sve opštine i javna komunalna preduzeća.

Takođe, od maja je realizovan projekat „Uređenje i održavanje željezničke infrastrukture“, gdje su angažovana 64 nezaposlena lica na čišćenju pojasa uz željezničku prugu u dužini od 230km. Javni rad je trajao četiri mjeseca.

U okviru akcije realizovan je projekat „Eko partrole“ u 30 škola u Crnoj Gori. Projekat je usmjeren na edukovanje djece uzrasta 10–15 godina i osmišljen je kao aktivnost koja podstiče djecu da uoče i prepoznaju ekološke probleme u svojoj okolini kao i da se aktivno uključe u njihovo rješavanje.

Projekat „Volonterski kampovi“ počeli su da se realizuju od maja u opštini Kolašin i Cetinju gdje je 24 volontera čistilo Biogradsku goru i parkove Cetinja .

"Njega starih lica"

Program "Njega starih lica u Crnoj Gori" realizuje se u formi državnog programa zapošljavanja od maja 2005. godine u sedam opština u Crnoj Gori, i to: Baru, Herceg Novom, Podgorici, Nikšiću, Bijelom Polju, Pljevljima i Beranama, od maja 2006. godine dodatno u opštinama: Kotor, Tivat, Budva, Ulcinj, Cetinje, Danilovgrad, Rožaje i Plav. U ovom Programu ukupno je angažovano 164 nezaposlena lica

(gerontodomaćica) u pružanju pomoći za 1.225 starih lica. Riječ je o modelu kućne pomoći starim licima, koja se prvenstveno ogleda u fizičkom zbrinjavanju i socijalno–psihološkoj podršci starim licima, a sve u cilju podizanja kvaliteta života u starosti.

Korisnici Projekta su stara lica u stanju socijalne potrebe, lošeg zdravstvenog ili materijalnog stanja, sa teškoćama u održavanju domaćinstva. Usluge koje se pružaju starim licima su: neki od vidova pomoći u kući, pomoć pri odlasku kod ljekara, razgovor ili kupovina, pomoć pri ličnoj higijeni, šetnji, rekreaciji ili druge vrste pomoći.

Značajno je istaći da je 167 gerontodomaćica dobilo sertifikat o stečenim znanjima i radnim vještinama iz oblasti rada i pružanja starim licima. To je bila prva generacija u Crnoj Gori koja je obučena za zanimanje gerontodomaćica, za zanimanje koje nije formalizovano kroz redovni obrazovni sistem.

Upravni odbor Zavoda je donio odluku kojom je zaključeno da prestaje realizacija ovog projekta u formi državnog javnog rada zaključno sa 31.12.2010. godine. Polazeći od značaja koji ovaj projekat ima za Crnu Goru i svaku opštinu posebno sprovode se aktivnosti da nosioci ovog projekta budu opštine i drugi subjekti.

2.8. Profesionalna orijentacija

PROFESIONALNO INFORMISANJE

Profesionalnim informisanjem obezbjeđuju se objektivne i istinite informacije o: obrazovanju i osposobljavanju, zanimanjima, mogućnostima zaposlenja, stipendijama itd.

Nezaposleni

Kada je riječ o profesionalnom informisanju nezaposlenih, ono se odvija kroz saradnju sa savjetnicima za evidenciju i posredovanje, održavanje informativnih seminara i informisanje putem medija i brošura.

Procesom direktnog individualnog profesionalnog informisanja od strane savjetnika za profesionalnu orijentaciju obuhvaćena su 342 nezaposlena lica.

Učenici

Kada je riječ o učenicima, realizovane su sljedeće aktivnosti:

- Grupno informisanje roditelja na roditeljskim sastancima učenika završnih razreda osnovnih škola – 249 roditelja;
- Priprema informatora za izbor srednje škole;
- Nagradni konkursi za najbolji likovni i pismeni rad sa temom »izbor zanimanja«.
- Procesom direktnog grupnog profesionalnog informisanja od strane savjetnika za profesionalnu orijentaciju obuhvaćeno je 1.620 učenika, od čega oko 872 učenika osnovnih škola i 748 učenika srednjih škola.

Procesom profesionalnog informisanja obuhvaćeno je 2.211 klijenata, od čega 342 nezaposlena lica, 249 roditelja učenika završnih razreda osnovnih škola i 1.620 učenika osnovnih i srednjih škola.

PROFESIONALNO SAVJETOVANJE

Nezaposleni

Kada je riječ o profesionalnom savjetovanju nezaposlenih kroz proces individualnog profesionalnog savjetovanja prošlo je 246 nezaposlenih lica.

Učenici

- Proces individualnog profesionalnog savjetovanja prošlo je oko 215 učenika;
- Proces kompletne psihološke obrade prošlo je oko 188 učenika.

PROFESIONALNA SELEKCIJA

Profesionalnom selekcijom obuhvaćeno je oko 236 nezaposlenih lica. Kompletnu psihološku obradu prošlo je oko 77 nezaposlenih lica, dok je kroz intervju prošlo oko 313 nezaposlenih lica.

RADIONIČARSKE AKTIVOSTI

Radioničarske aktivnosti prošlo je 2.359 lica, od čega oko 1.414 nezaposlenih lica, 89 studenata i 856 učenika osnovnih i srednjih škola.

Nezaposleni

Programi seminara za kategoriju neposredno zapošljivih lica u trajanju od nekoliko sati do programa radionica u trajanju od tri dana realizuju u svim biroima i kancelarijama od marta 2010. godine. Program seminara je koncipiran u odnosu na prostorne i kadrovske kapacitete u biroima rada i kancelarijama.

Program seminara za kategoriju neposredno zapošljivih lica prošlo je ukupno 1.120 nezaposlena lica. Ukupno je odrađeno 103 seminar, i to:

- Program trodnevni seminara prošlo je ukupno 640 nezaposlenih lica, 59 trodnevni seminara,
- Program dvodnevni seminara prošlo je ukupno 246 nezaposlena lica, 19 dvodnevni seminara,
- Program jednodnevni seminara 234 nezaposlenih lica, 25 jednodnevni seminara.

Savjetnici za profesionalnu orijentaciju su učestvovali u realizaciji 19 seminara za obuku budućih preduzetnika.

Studenti

Program dvodnevni seminara koji je usmjeren ka cilju aktivnog i efikasnog uključivanja studenata na tržište rada prošlo je 89 studenata.

Učenici

Program seminara – radioničarskih aktivnosti za izbor zanimanja prošlo je 716 učenika osnovnih škola i 140 učenika srednjih škola

OSTALE AKTIVNOSTI

U okviru projekta GTZ - »Osmišljavanje prelaska mladih u svijet rada na zapadnom Balkanu« Savjetnici za profesionalnu orijentaciju prošli su obuku za rad sa učenicima

završnih razreda osnovnih škola na temu izbor zanimanja, od 12 radnih dana, ukupno 60h. Tematske cijeline koje su se obrađivale na modulima (ukupno V modula) su: značaja i uloga profesionalne orijentacije, informisanje, samospoznaja, realni susreti i odlučivanje;

U saradnji sa predstavnicima Ministarstva prosvijete i nauke, Centra za stručno obrazovanje i predstavnicima osnovnih škola urađen je plan obuke za nastavnike osnovnih škola iz oblasti profesionalne orijentacije.

U maju 2010. godine aplicirano za akreditaciju programa za obuku nastavnika iz oblasti profesionalne orijentacije

Izrada priručnika za obuku nastavnika iz oblasti profesionalne orijentacije završena je u maju 2010. godine. Štampanje priručnika za obuku nastavnika iz oblasti profesionalne orijentacije planirano za septembar u okviru projekta GTZ-a »Osmišljavanje prelaska mladih u svijet rada na zapadnom Balkanu«;

U saradnji sa Ministarstvom kulture, medija i sporta – Kancelarija za mlade u aprilu pokrenut je projekat »Priprema studenata za tržište rada«. Projekat ima za cilj da putem seminara i realizacije razvojnih praksi, studentima diplomcima pruži podršku u razvoju znanja i vještina koje im mogu biti od značaja u daljem profesionalnom razvoju. Takođe, jedan od ciljeva projekta je osposobljavanje studenata za savremene i kreativne tržišne tokove poslovanja. Projekat se realizuje u Podgorici, Bijelom Polju, Baru i Nikšiću.

Priprema i realizacija projekta uključivala je sledeće aktivnosti:

- Izrada plana i programa treninga za studente;
- Izrada plana i programa razvojne prakse u cilju obezbjeđivanja kvalitetnog obavljanja prakse;
- Izvođenje treninga;
- Motivisanje i obezbjeđivanje poslodavaca;
- Posredovanje
- Praćenje studenata

2.9. Inovirani program za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori

Inovirani program samozapošljavanja predstavlja nastavak Programa za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori koji se, posredstvom Zavoda za zapošljavanje, realizovao od 1999. godine, s tim što su od 1. septembra 2008. godine predviđeni povoljniji uslovi u pogledu korišćenja kreditnih sredstava.

S obzirom da poljoprivreda ima poseban značaj za razvoj sjevera Crne Gore i predstavlja važan potencijal novog zapošljavanja i uravnoteženja regionalnog razvoja, u okviru Inoviranog programa samozapošljavanja se realizuju i mjere koje dodatno doprinose razvoju poljoprivrede.

2.9.1. Edukacija iz preduzetništva

Sastavni dio Inoviranog programa samozapošljavanja predstavlja Edukacija iz preduzetništva. Program edukacije se sastoji od dvije cjeline: Podsticanja samozapošljavanja i Pružanja elementarnih znanja iz preduzetništva.

Zavod za zapošljavanje Crne Gore je sistemski uredio da nijedan projekat ne može biti kreditno podržan, a da nezaposlena lica, koja su nosioci projekata, ne dobiju elementarna znanja iz preduzetništva. Od uspješnosti završetka programa edukacije zavisi mogućnost podnošenja zahtjeva za kredit.

U 2010. godini realizovano je 50 programa Edukacije preduzetnika i njima je obuhvaćeno 611 lica.

2.9.2. Podnijeti zahtjevi za kredit

U 2010. godinie podnijeto je 459 zahtjeva za dodjelu kredita, ukupne vrijednosti 3.086.500€ čijom realizacijom bi se otvorilo 618 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 158 ili 41,8% zahtjeva su podnijele pripadnice ženskog pola. Vrijednost ovih projekata je 915.000€ i njihovom realizacijom je planirano otvaranje 183 nova radna mjesta.

Posmatrano po opštinama, najviše podnijetih zahtjeva je u: Nikšiću (80 ili 17,43%), Podgorici (56 ili 12,2%), Bijelom Polju (55 ili 11,98%), Beranama (48 ili 10,46%) i Pljevljima (38 ili 8,28%).

Najmanje zahtjeva je podnešeno u opštinama: Žabljak i Kotor – po 2 zahtjeva i Plužinama (5 zahtjeva).

2.9.3. Regionalne komisije

U posmatranom periodu regionalne komisije su pozitivno ocijenile 454 zahtjeva za kredit u vrijednosti od 3.041.500€, čijim finansiranjem bi se omogućilo zapošljavanje 609 radnika.

Nosioci 158 (42,13%) pozitivno ocijenjenih projekata od strane regionalnih komisija su žene. Ovim projektima se predviđa otvaranje 183 nova radna mjesta vrijednosti 915.000€.

2.9.4. Odobreni krediti

Upravni odbor Zavoda za zapošljavanje je u 2010. godini odobrio 454 kredita u vrijednosti od 3.046.500€, čijom realizacijom je omogućeno otvaranje 610 novih radnih mjesta. Od ovog broja, 375 (82,6%) odobrenih kredita je dodijeljeno nezaposlenim licima, 23 (5,07%) odobrena kredita je za preduzetnike, dok je 56 (12,33%) kredita namijenjeno pravnim licima.

Pripadnice ženskog pola su nosioci 158 odobrenih kredita (42,13%) u iznosu od 915.000€.

Akcentat prilikom odobravanja kredita je bio na manje razvijenim opštinama tako da je u njihov razvoj plasirano 323 (71,15%) kredita u vrijednosti 2.073.500€. Najveći broj

kredita je odobren u opštinama: Nikšić (78 ili 17,2%), Podgorica (57 ili 12,56%), Bijelo Polje (54 ili 11,9%), Berane (48 ili 10,57%) i Pljevlja (38 ili 8,37%). Najmanji broj odobrenih kredita je u opštinama: Žabljak i Kotor (po 2) i Plužine (5 zahtjeva).

Kreditni su odobravani za projekte iz svih djelatnosti, u skladu sa planiranim regionalnim razvojem. Najviše odobrenih kredita je iz oblasti poljoprivrede i ribarstva (47,36%). Slijede trgovina (16,08%) i zanatstvo i lične usluge (15,42%).

2.9.5. Kontrola upotrebe sredstava

Zavod za zapošljavanje preko regionalnih komisija kontroliše namjensku upotrebu odobrenih sredstava. Komisije obilaze korisnike kredita, kontinuirano prate stanje projekata i namjensko korišćenje sredstava.

Od 1.015 iskontrolisanih korisnika kredita, po ocjeni regionalnih komisija, njih 443 ili 43,65% je u potpunosti namjenski iskoristilo sredstva. To znači da su sredstva upotrijebili u skladu sa biznis planom, registrovali djelatnost, otvorili predviđeni broj radnih mjesta.

U fazi ispunjenja obaveza je 466 ili 45,91% korisnika kredita. Oni sredstva koriste sporije, najčešće iz objektivnih razloga. Najznačajniji problemi su vezani za registraciju preduzeća i osiguranje lica.

Ukoliko poslije predviđenog roka (koji je objektivno dovoljan) korisnik kredita ne ispuni obaveze iz ugovora vezane za namjensko korišćenje sredstava, pokreće se postupak raskida ugovora.

Odobrena sredstva nenamjenski je iskoristilo 106 (10,44%) korisnika kredita i protiv njih je pokrenut postupak raskida Ugovora o kreditu. Evidentna je sporost u naplati potraživanja zbog nenamjenskog korišćenja kredita, najčešće prouzrokovana dugotrajnim procedurama banaka ili dužinom trajanja sudskih postupaka.

Od ukupnog broja iskontrolisanih korisnika kredita, 806 korisnika su lica koja su prošla edukacione seminare. Od navedenog broja, 317 (39,33%) korisnika kredita je namjenski upotrijebilo sredstva. U fazi ispunjenja obaveza po osnovu dodijeljenih kreditnih sredstava nalazi se 419 (51,99%) korisnika kredita koja su prošla kroz edukaciju preduzetnika. Kada je u pitanju nenamjenska upotreba kreditnih sredstava, ona je zabilježena kod 70 (8,68%) korisnika kredita.

Većina postupaka raskida Ugovora o kreditu je pokrenuto zbog nezapošljavanja predviđenog broja radnika i neregistrovanja djelatnosti.

U 2010. godini 402 korisnika kredita je vratilo kredit.

2.9.6. Rad Komisije za dodjelu kredita iz Inoviranog programa za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori vezano za molbe korisnika kredita

U 2009. godini je formirana Komisija za dodjelu kredita iz Inoviranog programa za kontinuirano stimulisanje zapošljavanja i preduzetništva u Crnoj Gori. Zadatak Komisije je analizira dostavljene, pozitivno ocijenjene zahtjeve za kredit od strane regionalnih komisija i daje predlog Odluka za dodjelu kredita iz navedenog programa Upravnom odboru Zavoda za zapošljavanje Crne Gore. Takođe, Komisija ima zadatak da obrađuje sve dostavljene zahtjeve korisnika kredita i da predlaže Upravnom odboru postupanje u vezi tih zahtjeva.

Komisija za dodjelu kredita se sastajala 9 puta u 2010. godini. Na navedenim sjednicama je razmatrano 225 molbi korisnika kredita.

2.10. Centar za ljudske resurse

IPA – Instrument za pretpristupnu podršku

Osnovni cilj Instrumenta za pretpristupnu podršku (IPA) je da zemljama korisnicama (Albanija, Crna Gora, Bosna i Hercegovina, Hrvatska, Makedonija, Srbija, Kosovo i Turska) pruži podršku na putu ka EU. Crna Gora, kao zemlja sa statusom potencijalnog kandidata za članstvo u EU, ima pravo na korišćenje prve dvije komponente IPA:

IPA I – Podrška tranziciji i jačanju institucija, namijenjena sredstva u 2009. godini iznose 28,6 mil €;

IPA II – Regionalna i prekogranična saradnja, namijenjena sredstva u 2009. godini iznose 4,7 mil €.

IPA 2008 – Podrška tranziciji i jačanju institucija (I komponenta IPA)

Projekat: Reforma tržišta rada i razvoj radne snage II

Projekat se sastoji od tri komponente:

1. razvoj institucionalnih kapaciteta,
2. mjere aktivne politike zapošljavanja i razvoj lokalnog partnerstva za zapošljavanje,
3. profesionalno savjetovanje i informisanje.

Projekat ima za cilj razvoj i jačanje institucije koje se bave tržištem rada i radnom snagom, a nastoji i da politikom zapošljavanja i realizacijom mjera aktivne politike zapošljavanja, unaprijedi radnu snagu kako bi se što većem broju osoba pomoglo u procesu pronalaženja zaposlenja. Program osim ekonomskog ima za cilj da proizvede i što bolji socijalni efekat. Nosioци ovog projekta su: Ministarstva zdravlja, rada i socijalnog staranja, Ministarstvo prosvjete i nauke i Zavod za zapošljavanje, a partneri NVO organizacije i lokalna uprava.

Završene su pripreme i napravljen je Projektni zadatak za ovaj projekat krajem 2008. godine. Potpisan je finansijski sporazum između Vlade i Evropske komisije, u koji je uključen i ovaj projekat, što znači da je prihvaćen za finansiranje. Slijedi raspisivanje

tendera za odabir izvodjača. Početak izvodjenja projekta započeo je u januaru 2010. godine, a trajanje projekta obuhvatiće i 2011. godinu i početak 2012. godine. Ovaj projekat, koji predstavlja nastavak nastojanja na unapredjenju tržišta rada i ljudskih resursa u Crnoj Gori, koji su, bar kad su evropska sredstva u pitanju, započeti kroz CARDS, predstavlja prvi projekat koji je za Crnu Goru odobren iz IPA programa iz oblasti zapošljavanja i tržišta rada.

Realizacija obuhvata četiri opštine i to: Berane, Pljevlja, Bijelo Polje i Mojkovac i odvija se po predviđenom planu.

IPA – Prekogranična saradnja (II komponenta IPA)

Crna Gora ima pristup EU fondovima u okviru prekogranične saradnje sa Hrvatskom, Bosnom i Hercegovinom, Albanijom i Srbijom. Tokom 2007. godine, predstavnici ovih zemalja su zajednički izradili program prekogranične saradnje koji pokriva period od 2007. do 2013. godine. Za svaku zemlju definisane su opštine koje imaju pravo aplikacije. Institucije koje se prijavljuju na projekte prekogranične saradnje mogu biti institucije državne uprave, javna preduzeća, opštine, nevladine organizacije, organizacije za regionalni razvoj, institucije iz oblasti kulture, sporta, ekologije, turizma, itd. Centar za ljudske resurse vrši koordinaciju i pruža neophodnu pomoć i informacije biroima rada. Uspostavljen je kontakt sa zajedničkim tehničkim sekretarijatom u Kotoru (za saradnju sa Hrvatskom), kao i sa tzv. antena kancelarijama u Nikšiću (za saradnju sa BiH), Tuzima (za saradnju sa Albanijom) i Bijelom Polju (za saradnju sa Srbijom).

Hrvatska

Održan je Forum za traženje partnera u Dubrovniku 16. juna 2010. godine. Učestvovali su predstavnici Centra za ljudske resurse i biroa rada Herceg Novi i Nikšić. Središnji događaj Foruma su bile 3 tematske radionice: Zajedničke akcije na zaštiti životne sredine, kulturnog i prirodnog nasljeđa, Zajednički turistički i kulturni prostor i Mali prekogranični razvojni projekti zajednica.

Bosna i Hercegovina

Predstavnici Centra za ljudske resurse i biroa rada Nikšić i Herceg Novi prisustvovali su forumu za traženje partnera, održanom u Nikšiću 28. maja 2010. godine. Na forumima su predstavljene projektne ideje. Predstavnici Centra su ugovorili 2 partnerstva u projektima za ovu godinu, a projektne ideje će se predstaviti u narednoj godini, jer poziv za dostavljanje projekata se očekuje početkom februara 2011. god.

Srbija

Predstavnik Centra je prisustvovao sastanku koji je iniciran od strane Nacionalnog Zavoda za zapošljavanje, na kojem se, između ostalog potenciralo na intezivnijoj saradnji ove dvije institucije po osnovu prekogranične saradnje. Dogovorena je saradnja na zajedničkim projektima. Poziv za ovu prekograničnu saradnju (Crne Gora-Srbija) se očekuje početkom naredne godine.

Albanija

Poziv za ovu prekograničnu saradnju je bio u toku mjeseca jula ove godine. Predstavnici su nastavili saradnju na projektima sa Biroom rada Skadar, dok se pomak u saradnji sagledava i činjenicom da je saradnja ova godine inicirana i iz

Nacionalne službe za zapošljavanje Albanije iz Tirane. U toku je izrada zajedničkog projekta sa kojim će se aplicirati na sljedećem Pozivu za predaju projekata za ovu prekograničnu saradnju.

Izrada Operativnog plana za IPA Komponentu IV

Predstavnici Centra učestvuju u radnoj grupi koja je zadužena za izradu Operativnog plana za IPA Komponentu IV - Razvoj ljudskih resursa, a koja je od izuzetnog značaja posebno za ZZZCG, jer se sredstva koja budu usmjerena za ovu Komponentu većinom mogu iskoristiti za smanjenje nezaposlenosti. Nosilac ove Komponente će biti Ministarstvo rada i socijalnog staranja. U toku su javne rasprave na predložene mjere na kojima će se bazirati buduće projektne ideje.

Saradnja sa Lux Development-om

Projekat: Anketno istraživanje u oblasti poljoprivrede u 15 opština u CG

U toku su pregovori o saradnji sa Lux Developmentom po pitanju anketnog istraživanja kapaciteta postojeće radne snage u sektoru poljoprivrede, analiza kvaliteta radne snage i ispitivanje potreba poslodavaca. Korisnik rezultata projekta bi bio Zavod za zapošljavanje – Centar za ljudske resurse. Zbog vremenskog gapa u aktivnostima Lux Developmenta, konačno usaglašavanje zajedničkog Projekta se očekuje naredne godine.

Anketa poslodavaca

Anketa poslodavaca je redovna godišnja aktivnost ZZZCG, čijom realizacijom se dobijaju iscrpni podaci o potrebama crnogorskih poslodavaca, kao i o njihovim problemima u obezbjeđivanju potrebnih kadrova.

Do sada sprovedena istraživanja svrstavaju se u kategoriju sveobuhvatnih anketa. Ove vrste anketa baziraju se na relativno velikom uzorku; sprovode se na državnom nivou i pokrivaju sve sektore. Sveobuhvatna anketa obično odražava mnoge oblasti - informacija o ekonomskim izgledima koje izražavaju poslodavci, kao i o stvarnoj situaciji na tržištu rada i zapošljavanju - mogućnostima i perspektivama zapošljavanja, viškovima, manjkovima i kvalitetu radne snage, potrebnim zanimanjima, vještinama i kompetencijama, sezonskom zapošljavanju..

Osim navedenih kategorija, rezultati nam pružaju uvid u kvalitet saradnje poslodavaca i Zavoda za zapošljavanje. Anketiranje za 2010. godinu je završeno, u toku je izrada tabelarnih izvještaja i analize podataka. Konačna verzija ove Ankete se očekuje početkom naredne godine.

Časopis »Tržište rada«

Centru je dodijeljena uloga Redakcijskog odbora za nastavak izdavanja časopisa »Tržište rada«. Ovaj časopis se bavi pitanjima nezaposlenosti, zaposlenosti i ostalom problematikom tržišta rada. Časopis pruža mogućnost publikacije tekstova problematike tržišta rada kako zaposlenima tako i eksternim saradnicima. Šesti broj časopisa je publikovan i naišao je na pozitivne kritike.

Pripreme aktivnosti sedmog broja su u toku. Održani su informativni sastanci Redakcijskog odbora i spoljnjih saradnika, usaglašene su konstitucionalne stavke po pitanju dizajna, sadržaja, koncepta i dr. vezano za časopis. Pripremljen je materijal – tekstovi koji će se naći u narednom izdanju, a štampanje časopisa se očekuje početkom naredne godine.

ISO Standard kvaliteta

U Centru se vrše i pripreme aktivnosti vezane za uvođenje sistema Standarda kvaliteta ISO 9000 u ZZZCG. Predstavnici Centra su bili u posjeti Zavodu za zapošljavanje Srbije u trajanju od tri radna dana, a po pitanju sagledavanja kod njih uvedenog standarda kvaliteta ISO, koji se u širem regionu posmatra kao primjer dobre prakse.

Projekat za RAE populaciju

ZZZCG je učestvovao na javni konkurs Ministarstva za ljudska i manjinska prava koji je objavljen u martu 2010. godine. Projekat pod nazivom »*Stvaranje podjednako pristupa radnim mjestima za RAE populaciju*« je odobren od strane i za njegovu realizaciju su opredijeljena sredstva u iznosu od 50.000€. Predstavnici Centra učestvuju u realizaciji projekta koja je počela u septembru i trajaće do kraja aprila naredne godine. Broj polaznika obuke je 42, od kojih je 35 RAE populacija, ostali pripadaju grupi teže zapošljivih sa evidencije nezaposlenih u opštinama Podgorica, Bijelo Polje i Nikšić.

Projekat sa UNIFEM-om

Predstavnici Centra su sa međunarodnom organizacijom UNIFEM dogovorili saradnju na trogodišnjem Projektu koji se tiče rodne ravnopravnosti. Prijedlog projekta je dostavljen UNIFEM-u i pozitivno je ocijenjen. Sufinansiranje za izradu ovog projekta od strane ZZZCG nije predviđeno, već će se realizacija projekta vršiti isključivo iz donatorskih sredstava.

GEM projekat

U saradnji sa Ekonomskim fakultetom kao nosiocem projekta, ZZZCG u ulozi partnera učestvuje u projektu Gem – Global Entrepreneurship Monitor, koji ima za cilj sprovođenje visoko kvalitetnog naučnog međunarodnog istraživanja. Tri glavna cilja ovog projekta su:

- Da ocijeni razlike u nivoima preduzetništva pojedinih zemalja;
- Da otkrije faktore koji determinišu nivo preduzetničke aktivnosti i
- Da identifikuje strategije koje bi mogle da poboljšaju nivo preduzetničkih aktivnosti.

Predstavnici Centra učestvuju u ovom projektu, ispred ZZZCG i analiziraju drugo poglavlje dobijenih odgovora iz Upitnika.

Statistički Bilten i statistički izvještaji

Centar za ljudske resurse uređuje i ažurira mjesečni, tromjesečni, polufgodišnji i godišnji Statistički bilten. Mjesečni statistički bilten se štampa na crnogorskom i engleskom jeziku i čine ga statistički izvještaji koji su osnova za analiziranje kretanja nezaposlenosti i zapošljavanja na tržištu rada. U biltenu su prikazani podaci o registrovanoj nezaposlenosti, slobodnim radnim mjestima i zapošljavanju u Crnoj Gori.

Centar izrađuje i nedjeljne statističke izvještaje (ponedeljkom i petkom) na nivou Crne Gore i slanje istih direktoru ZZZCG, predsjedniku CG, Vladi CG, Inspekciji rada CG, Poreskoj upravi CG, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu finansija i drugim institucijama.

Website Zavoda za zapošljavanje

Predstavnici Centra su članovi Radne grupe za ažuriranje i prevođenje zvanične internet stranice Zavoda za zapošljavanje Crne Gore. Rad grupe obuhvata dopunjavanje postojećih sadržaja, praćenje dešavanja iz oblasti zapošljavanja i rada srodnih institucija u inostranstvu, koordiniranje prikupljanja informacija iz organizacionih jedinica Zavoda i prevođenje stranice i ažuriranje sadržaja.

P R I L O G

Nezaposleni

- po opštinama i stepenima stručne spreme -

(Tab. 20.)

Opština	Σ	Žene	Stepen stručne spreme									
			I	II	III	IV	V	VI ₁	VI ₂	VII ₁	VII ₂	VIII
Andrijevića	366	145	105	6	97	127	1	7	0	23	0	0
Berane	1759	700	465	51	449	593	7	49	1	143	1	0
Budva	641	349	91	35	178	207	17	32	0	79	2	0
Bijelo Polje	3755	1601	831	179	1152	1186	33	117	0	256	1	0
Bar	1406	789	293	48	368	407	11	84	1	190	4	0
Cetinje	1512	713	519	67	303	451	17	41	0	110	4	0
Danilovgrad	834	363	168	25	241	287	24	16	0	72	1	0
Herceg Novi	1139	554	81	161	333	290	42	61	0	164	7	0
Kotor	971	433	90	97	316	220	13	95	0	133	7	0
Kolašin	621	215	156	14	227	167	1	18	0	38	0	0
Mojkovac	767	290	147	32	285	219	3	21	0	60	0	0
Nikšić	3997	2002	513	168	1139	1199	35	149	0	773	21	0
Podgorica	8088	3738	1359	341	1836	2777	173	218	1	1357	25	1
Plav	431	132	110	5	91	155	4	24	0	41	1	0
Plužine	159	73	17	2	77	47	1	3	0	12	0	0
Prijevlja	2539	1067	552	146	782	816	25	71	0	147	0	0
Rožaje	1002	352	305	26	240	253	4	59	0	114	1	0
Šavnik	148	53	33	11	53	40	0	1	0	10	0	0
Tivat	800	328	79	38	227	190	93	54	0	113	6	0
Ulcinj	826	328	192	50	243	184	8	30	0	118	1	0
Žabljak	265	128	37	2	68	140	1	6	0	11	0	0
UKUPNO=	32026	14353	6143	1504	8705	9955	513	1156	3	3964	82	1
			7647		19173			5206				

Stopa nezaposlenosti
 - po opštinama (31.12.2010. godine) -
 Tab. 21.

	Opština	Stopa nezaposlenosti
Rb	1	2
1	Andrijevića	15.78
2	Berane	13.08
3	Budva	8.69
4	Bijelo Polje	18.22
5	Bar	8.31
6	Cetinje	17.82
7	Danilovgrad	12.11
8	Herceg Novi	7.98
9	Kotor	9.88
10	Kolašin	14.58
11	Mojkovac	18.39
12	Nikšić	12.44
13	Podgorica	10.70
14	Plav	9.45
15	Plužine	8.09
16	Pljevlja	15.33
17	Rožaje	12.36
18	Šavnik	11.41
19	Tivat	13.18
20	Ulcinj	10.78
21	Žabljak	14.82
22	Crna Gora	12.12

Nezaposleni

- prema dužini traženja zaposlenja i stepenima stručne spreme -
(Tab.22.)

Dužina čekanja	Stepen stručne spreme										Ukupno	
	I	II	III	IV	V	VI ₁	VI ₂	VII ₁	VII ₂	VIII	Σ	ž
Do 6 mjeseci	1373	216	1973	3106	63	287	1	1813	47	0	8879	4394
Preko 6 do 9 mjeseci	361	67	561	838	34	90	1	410	8	0	2370	1140
Preko 9 do 12 mjeseci	499	101	803	954	54	98	1	349	9	0	2868	1202
Preko 1 do 3 godine	1886	362	2319	2603	111	366	0	1099	11	1	8758	4159
Preko 3 do 5 godina	806	184	1290	1072	176	154	0	180	5	0	3867	1399
Preko 5 do 8 godina	725	225	997	731	62	113	0	76	2	0	2931	979
Preko 8 godina	493	349	762	651	13	48	0	37	0	0	2353	1080
Ukupno:	6143	1504	8705	9955	513	1156	3	3964	82	1	32026	14353
Ukupno žene	2058	701	3108	5424	51	546	1	2423	40	1		

Nezaposleni

- prema godinama starosti -

(Tab. 23.)

Godine života	Stepen stručne spreme										Ukupno	
	I	II	III	IV	V	VI ₁	VI ₂	VII ₁	VII ₂	VIII	Σ	ž
Do 18 godina	44	3	25	1	0	0	0	0	0	0	73	34
Preko 18 do 25	472	67	1235	2318	12	60	0	1042	19	0	5225	2469
Preko 25 do 30	368	83	757	976	13	185	2	1382	22	0	3788	1992
Preko 30 do 40	787	246	1225	1738	22	239	0	784	21	0	5062	2676
Preko 40 do 50	1219	393	1523	2116	69	225	0	269	8	0	5822	2995
Preko 50 godina	3253	712	3940	2806	397	447	1	487	12	1	12056	4160
Ukupno:	6143	1504	8705	9955	513	1156	3	3964	82	1	32026	14353
Ukupno žene:	2058	701	3108	5424	51	546	1	2423	40	1		

Nezaposleni

- prema dužini radnog staža i stepenima stručne spreme -

(Tab. 24.)

Dužina Radnog staža	Stepen stručne spreme										Ukupno	ž
	I	II	III	IV	V	VI ₁	VI ₂	VII ₁	VII ₂	VIII		
Bez staža	952	308	1418	2397	19	167	2	1696	31	0	6990	3431
Do 1 godine	453	84	652	1075	4	111	0	474	3	0	2856	1478
Preko 1 do 2	289	58	455	602	9	110	0	578	16	0	2117	1177
Preko 2 do 3	144	53	324	461	4	59	0	223	1	0	1269	721
Preko 3 do 5	176	49	399	604	11	82	0	200	5	0	1526	868
Preko 5 do 10	306	108	589	794	13	111	0	196	4	0	2121	1156
Preko 10 do 20	854	227	1011	1166	30	131	0	193	10	1	3623	1714
Preko 20 do 30	2220	496	2775	2194	208	275	1	303	9	0	8481	3273
Preko 30	749	121	1082	662	215	110	0	101	3	0	3043	535
Sa stažom	5191	1196	7287	7558	494	989	1	2268	51	1	25036	10922
Ukupno:	6143	1504	8705	9955	513	1156	3	3964	82	1	32026	14353
Ukupno žene:	2058	701	3108	5424	51	546	1	2423	40	1		

Novoprijavljeni
- prema stepenima stručne spreme -

(Tab.25.)

	Ukupno	Žene	I	II	III	IV	V	VI ₁	VI ₂	VII ₁	VII ₂	VIII
Prvi put, nema zapošljavanja	7246	3533	1671	30	902	2616	13	96	2	1889	26	1
Prvi put, ima zapošljavanja	4889	1929	1039	91	1266	1698	106	138	1	533	17	0
Nije prvi put, nema zapošljavanja	5542	2899	1780	142	1207	1637	10	118	2	634	11	1
Nije prvi put, ima zapošljavanja	19804	10090	3266	786	5254	6765	119	807	3	2752	51	1
UKUPNO:	37481	18451	7756	1049	8629	12716	248	1159	8	5808	105	3

Novoprijavljeni
- po opštinama i stepenima stručne spreme -

(Tab.26.)

Opština	Ukupno	žene	I	II	III	IV	V	VI ₁	VI ₂	VII ₁	VII ₂	VIII
Andrijevića	191	83	37	0	42	83	0	3	0	26	0	0
Berane	1921	903	474	21	385	744	1	54	1	239	2	0
Budva	825	464	149	29	165	323	6	42	2	107	2	0
Bijelo Polje	3498	1464	935	89	938	1093	23	91	0	328	1	0
Bar	2331	1301	555	93	498	756	3	85	2	333	6	0
Cetinje	1136	562	297	33	190	401	8	33	0	171	3	0
Danilovgrad	1272	589	270	24	322	489	16	21	0	128	2	0
Herceg Novi	1929	1035	176	172	518	621	17	118	0	300	7	0
Kotor	1038	535	92	41	253	370	5	79	0	192	6	0
Kolašin	475	200	114	14	148	138	2	16	0	43	0	0
Mojkovac	647	285	84	13	247	189	3	19	0	91	1	0
Nikšić	4560	2285	731	107	1129	1547	20	124	0	881	21	0
Podgorica	10985	5602	2015	252	2044	4010	101	295	1	2226	39	2
Plav	505	255	212	2	85	139	0	15	0	51	1	0
Plužine	211	110	32	0	109	54	3	5	0	7	1	0
Pljevlja	1999	914	356	53	576	702	19	55	0	235	2	1
Rožaje	1802	818	783	7	422	395	3	34	0	156	2	0
Šavnik	196	80	45	6	53	72	0	6	0	14	0	0
Tivat	859	446	114	47	219	286	11	37	2	135	8	0
Ulcinj	960	464	266	45	255	232	6	25	0	130	1	0
Žabljak	141	56	19	1	31	72	1	2	0	15	0	0
Ukupno:	37481	18451	7756	1049	8629	12716	248	1159	8	5808	105	3

Novoprijavljeni

- prema starosnim grupama -

(Tab. 27.)

	Starosna grupa	Ukupno	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII
Rb	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	Do 18 godina	245	206	3	35	1	0	0	0	0	0	0
2	Od 18 do 25 godina	11290	1835	86	2269	4721	18	104	2	2227	28	0
3	Preko 25 do 30 godina	6910	1076	97	1495	1955	21	311	1	1925	28	1
4	Preko 30 do 35 godina	4519	982	149	1092	1404	15	190	0	667	19	1
5	Preko 35 do 40 godina	3483	812	149	879	1193	19	146	1	276	8	0
6	Preko 40 do 45 godina	3060	730	179	850	1036	24	98	1	136	6	0
7	Preko 45 do 50 godina	2837	699	156	632	1072	31	106	0	133	8	0
8	Preko 50 do 55 godina	2341	602	121	685	622	57	107	1	144	1	1
9	Preko 55 do 60 godina	1512	474	77	442	318	46	58	1	93	3	0
10	Preko 60 godina	417	146	19	90	89	15	21	1	35	1	0
11	UKUPNO	37481	7756	1049	8629	12716	248	1159	8	5808	105	3
12	UKUPNO Žena	18451	32426	604	3268	6806	28	612	1	3648	57	1

Novoprijavljeni

- prema razlogu prestanka rada -

(Tab. 28.)

	Razlog prestanka radnog odnosa	Ukupno	Žene	I	II	III	IV	V	VI-1	VI-2	VII-1	VII-2	VIII
Rb	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1	01 Izrecena mera prestanka radnog odnosa zbog povrede radnih dužnosti i obaveza	87	27	20	1	21	31	0	4	0	10	0	0
2	02 Pismena izjava zapošljenog da želi da raskine radni odnos (otkaz ugovora o radu)	1051	461	199	51	295	378	8	36	0	81	3	0
3	03 Zaključivanje sporazuma s poslodavcem o prestanku radnog odnosa	1471	687	257	54	398	538	17	47	0	151	9	0
4	06 Ako zapošljeni ne ostvaruje odgovarajuće rezultate rada, a nema radnog mesta na koje može biti raspoređen	6	3	1	1	2	1	0	0	0	1	0	0
5	07 Ako zapošljeni na probnom radu nije postigao odgovarajuće rezultate rada	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
6	08 Pripravnik nije položio stručni ispit	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
7	09 Neopravdani izostanak s posla 5 radnih dana uzastopno	15	5	4	0	3	2	0	2	0	4	0	0
8	10 Neopravdani izostanak s posla 7 radnih dana sa prekidima u toku 3 meseca	14	6	2	2	5	3	0	0	0	2	0	0
9	12 Ako su pri zasnivanju radnog odnosa precutani ili dati neistiniti podaci značajni za zasnivanje radnog odnosa	3	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0
10	13 Odbijanje raspoređivanja na drugo radno mesto na koje je zapošljeni raspoređen zbog potreba procesa rada	8	4	2	0	1	5	0	0	0	0	0	0
11	14 Odbijanje raspoređivanja iz jednog u drugo mesto rada, kod istog poslodavca	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
12	15 Odbijanje raspoređivanja na drugo odgovarajuće radno mesto, pošto je utvrđeno da zapošljeni nema sposobnosti za obavljanje poslova radnog mesta na koje je raspoređen	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
13	16 Odbijanje raspoređivanja na drugo radno mesto, pošto je utvrđeno da zapošljeni ne ostvaruje odgovarajuće rezultate rada	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
14	17 Odbijanje privremenog raspoređivanja, u slučaju sile ili drugih iznenadnih okolnosti, na	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0

	druge poslove za koje se traži niži stepen stručne spreme												
15	18 Odbijanje zapošljenog za cijim je radom prestala potreba da bude raspoređen na drugo odgovarajuće radno mesto sa punim radnim vremenom, kod istog poslodavca	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
16	20 Odbijanje zapošljenog za cijim je radom prestala potreba da se radno angažuje na obavljanju poslova koji odgovaraju njegovoj stručnoj spremi, odnosno radnoj sposobnosti	11	4	0	0	10	1	0	0	0	0	0	0
17	21 Odbijanje zapošljenog za cijim je radom prestala potreba da se stručno osposobi, prekvalifikuje ili dokvalifikuje za drugo odgovarajuće radno mesto sa punim radnim vremenom, kod istog ili drugog poslodavca	3	2	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
18	22 Isplacena jednokratna novčana naknada zapošljenom za cijim je radom prestala potreba	124	35	25	5	49	30	3	5	0	7	0	0
19	23 Isplacena otpremnina zapošljenom za cijim je radom prestala potreba	2993	1086	577	106	872	1052	77	104	1	199	5	0
20	24 Organizovanje, odnosno učešće u štrajku koji nije organizovan u skladu sa Zakonom o štrajku	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
21	25 Navršenih 65 godina života i 15 godina staža osiguranja	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22	27 Ako je zabranjeno vršenje određenih poslova po pravosnažnoj odluci suda ili drugog organa	2	1	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0
23	28 Ako zapošljeni odsustvuje sa rada duže od 6 meseci zbog izdržavanja kazne zatvora	4	0	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0
24	29 Ako zapošljeni odsustvuje sa rada duže od 6 meseci zbog izrecene mere bezbednosti, vaspitne ili zaštitne mere	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
25	30 Isteak rada na određeno vreme u svojstvu pripravnika	508	352	1	0	7	122	1	35	0	335	7	0
26	31 Stecaj preduzeća	908	519	180	40	290	320	15	31	0	32	0	0
27	32 Likvidacija preduzeća	159	88	25	9	47	57	0	5	0	15	1	0
28	33 Prestanak rada poslodavca	236	119	36	10	61	108	3	6	0	12	0	0
29	34 Ako se zapošljeni ne vrati na rad u roku od 30 dana od dana povratka sa rada iz inostranstva, vojske ili po prestanku funkcije	6	5	1	1	3	1	0	0	0	0	0	0
30	35 Isteak rada na određeno vreme	10161	5077	1927	385	2807	3388	60	380	1	1192	20	1
31	36 Isteak radnog angažovanja nezapošljenog lica	531	272	116	20	122	177	2	21	0	70	3	0
32	37 Zbog premeštaja bracnog druga u skladu sa posebnim propisima	3	3	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0
33	38 Zbog zdravstvenog stanja zapošljenog ili članova njegove porodice	6	2	0	0	5	1	0	0	0	0	0	0
34	40 Zbog prestanka rada ostvarenog po drugom osnovu	12	8	2	0	1	5	0	2	0	2	0	0
34	41 Zbog prestanka rada u stranim i drugim predstavništvima	7	5	2	1	2	2	0	0	0	0	0	0
36	42 Ostali razlozi utvrđeni zakonom ili kolektivnim ugovorom	1073	505	223	31	292	402	5	37	0	82	1	0
37	UKUPNO 1. sa stažom	19412	9281	3609	719	5299	6629	191	717	2	2196	49	1
38	UKUPNO 2. bez staža	17202	8736	3953	317	3170	5782	55	424	6	3440	53	2
39	UKUPNO SVEGA=	37481	1845	7756	104	862	1271	24	115	8	580	105	3

Pregled slobodnih radnih mjesta po djelatnostima i vrsti radnog odnosa:

(Tab. 29.)

	Ukupno:	Novootvoreno	Upraznjeno	Neodređeno	Određeno	Pripravnik	Pripravnik volonter	Dopunski rad	Privremeni poslovi	Sezonski poslovi	Privrem. radno ang.	Invalidi
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	1413	60	1353	32	407	24	0	0	0	950	0	0
B Ribarstvo	125	74	51	26	53	6	0	1	0	39	0	0
D Proizvodnja i snadbijevanje električnom energijom, gasom i vodom	148	86	62	32	67	32	0	0	0	17	0	0
Đ Građevinarstvo	4983	3508	1475	587	3305	85	0	1	8	979	18	0
E Trgovina na veliko i malo, opravka motornih vozila, motocikala i predmeta za domaćinstvo	8008	4021	3987	1204	5854	178	1	2	9	756	4	0
G Prerađivačka industrija	2338	935	1403	263	1775	85	0	2	5	206	1	1
I Finansijsko poslovanje	849	202	647	81	714	47	0	0	0	5	0	2
J Aktivnosti u vezi sa nekretninama, iznajmljivanje i poslovne aktivnosti	2785	2099	686	598	1771	246	2	1	0	166	0	1
K Državna uprava i odbrana; obavezno socijalno osiguranje	1337	291	1046	275	712	342	0	0	0	8	0	0
L Obrazovanje	2924	498	2426	127	2499	288	1	4	0	0	4	1
LJ Zdravstveni i socijalni rad	1359	371	988	223	731	293	1	4	0	107	0	0
M Ostale komunalne, društvene i lične uslužne aktivnosti	2101	821	1280	230	1483	132	8	0	1	247	0	0
N Privatna domaćinstva sa zaposlenim licima	14	6	8	6	8	0	0	0	0	0	0	0
NJ Eksteritorijalne organizacije i tijela	2	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0
V Vađenje rude i kamena	688	292	396	43	495	50	0	0	0	100	0	0
Z Saobraćaj, skladištenje i veze	2054	720	1334	301	1344	124	0	0	1	282	2	0
Ž Hoteli i restorani	8040	3771	4269	757	2731	41	0	3	0	4501	7	0
UKUPNO:	3916 8	1775 6	2141 2	4785	2395 0	1974	13	18	24	8363	36	5

Pregled zapošljavanja prema opštinama i stepenima stručne spreme

(Tab. 30.)

_Opština	Ukupno	I	II	III	IV	V	VI1	VI2	VII1	VII2	VIII	
ANDRIJEVICA	13	1	0	4	1	0	1	0	6	0	0	0
BAR	1969	590	86	468	532	16	73	1	201	2	0	0
BERANE	298	27	1	18	93	0	15	0	135	9	0	0
BIJELO POLJE	989	106	6	185	278	1	75	0	336	2	0	0
BUDVA	569	181	73	103	148	4	14	0	43	2	1	0
CETINJE	225	25	1	34	74	2	4	0	82	3	0	0
DANILOVGRAD	94	15	3	7	17	0	2	0	48	2	0	0
HERCEG NOVI	2738	555	803	533	446	17	102	0	274	5	3	0
KOLAŠIN	58	7	1	14	23	0	1	0	12	0	0	0
KOTOR	1186	175	54	273	355	4	93	0	225	7	0	0
MOJKOVAC	126	14	0	11	35	0	13	0	51	2	0	0
NIKŠIĆ	1225	189	14	299	391	5	37	0	286	4	0	0
PLJEVLJA	978	113	27	293	298	7	43	0	196	1	0	0
PLUŽINE	18	1	0	3	2	0	1	0	11	0	0	0
PODGORICA	6722	1257	102	1102	2302	33	171	1	1713	40	1	0
ROŽAJE	65	17	0	14	11	0	1	0	21	1	0	0
ŠAVNIK	18	0	0	0	6	0	2	0	10	0	0	0
TIVAT	691	155	99	128	171	6	19	0	113	0	0	0
ULCINJ	666	186	16	151	152	2	36	0	123	0	0	0
ŽABLJAK	118	19	17	25	31	0	4	0	22	0	0	0
UKUPNO	18766	3633	1303	3665	5366	97	707	2	3908	80	5	0

Zaključeni ugovora po opštinama i stručnim spremama

(Tab. 31.)

Rb.	Opštine	Posao za vas	Talenti	Visoka sprema	Viša sprema	Srednja sprema	Ukupno
1.	Podgorica	0	26	170	2	9	207
2.	Cetinje	23	0	0	0	1	24
3.	Kolašin	2	0	0	0	1	3
4.	Danilovgrad	0	7	13	1	1	22
5.	Bar	0	0	14	2	0	16
6.	Budva	0	0	4	0	0	4
7.	Ulcinj	0	0	0	0	0	0
8.	Berane	21	0	0	1	2	24
9.	Andrijevisa	1	0	0	0	0	1
10.	Plav	7	0	0	0	0	7
11.	Rožaje	23	0	0	2	2	27
12.	Bijelo Polje	34	1	5	4	2	46
13.	Mojkovac	10	0	1	1	1	13
14.	Pljevlja	15	1	0	0	0	16
15.	Žabljak	2	0	0	0	0	2
16.	Nikšić	42	7	0	0	1	50
17.	Šavnik	1	0	0	0	0	1
18.	Plužine	0	0	0	0	0	0
19.	Herceg Novi	0	4	14	1	0	20
20.	Kotor	0	1	9	0	0	10
21.	Tivat	0	0	0	0	0	0
22.	Ukupno	181	47	230	14	21	493

Zaključeni ugovori u prošloj i ovoj godini po djelatnostima

(Tabela 32.)

	Djelatnost	Ukupnan br.zaključenih ugovora 1.1-31.12.2010.	Ukupnan br.zaključenih ugovora 1.1-31.12.2010.	Nom.razlika	indeks
1.	Državna uprava	181	64	-117	35.36
2.	Školstvo	461	79	-382	17.14
3.	Zdravstvo	42	55	13	130.95
4.	Sudstvo	64	5	-59	7.81
5.	Advokati	41	47	6	114.63
6.	D.O.O.	169	140	-29	82.84
7.	Banke	0	6	6	0
8.	Akcionarska društva	49	26	-23	53.06
9.	JU i preduzeća	65	65	0	100.00
10.	NVO sektor	21	6	-15	28.56
11.	Ukupno:	1093	493	-600	45.10

Zaključeni ugovori u prošloj i ovoj godini po opštinama

(Tabela 33.)

Rb.	Opštine	Ukupnan br.zaključenih ugovora 1.1-31.12.2009	Ukupnan br.zaključenih ugovora 1.1-31.12.2010	Nominalna razlika	indeks
1.	Podgorica	427	207	-220	48.50
2.	Cetinje	37	24	-13	64.90
3.	Kolašin	18	3	-15	16.66
4.	Danilovgrad	31	22	-9	70.96
5.	Bar	24	16	-8	66.66
6.	Budva	7	4	-3	57.14
7.	Ulcinj	20	0	-20	0
8.	Berane	27	24	-3	88.88
9.	Andrijevisa	2	1	-1	50.00
10.	Plav	19	7	-12	38.84
11.	Rožaje	45	27	-18	60.00
12.	Bijelo Polje	85	46	-39	54.11
13.	Mojkovac	21	13	-8	61.90
14.	Pljevlja	25	16	-9	64.00
15.	Žabljak	1	2	1	200.00
16.	Nikšić	233	50	-183	21.45
17.	Šavnik	1	1	0	100.00
18.	Plužine	0	0	-	-
19.	Herceg Novi	34	20	-14	58.82
20.	Kotor	23	10	-13	43.50
21.	Tivat	13	0	-13	0
22.	Ukupno	1093	493	-600	45.10

Odnos zaključenih ugovora i nezaposlenih visokoškolaca po biroima

(Tab 34.)

	Opština	Nezaposleni visokoškolci na 31.12.2008.god	Nezaposleni visokoškolci na 31.12.2009.god.	Nezaposleni visokoškolci na 31.12.2010.god.	Zaključeni ugovori vss na 31.12.2010.god.	% 5:2	% 5:3	% 5:4
Rb	1	2	3	4	5	6	7	8
1	Podgorica	887	1316	1590	241	15.15	27.17	18.31
2	Bar	251	316	382	18	4.71	7.17	5.70
3	Herceg Novi	231	327	407	28	6.88	12.12	8.56
4	Nikšić	372	674	794	50	6.30	13.44	7.41
5	Berane	228	317	320	52	16.25	22.80	16.40
6	Bijelo Polje	186	244	313	51	16.30	27.41	21.00
7	Pljevlja	85	124	161	18	11.20	21.20	14.51
8	Ukupno	2240	3318	3967	458	11.54	20.44	13.80

Seminari za dugoročno nezaposlene

- u 2010. godini -

(Tab 35.)

	Opština	Broj seminara	Broj lica
Rb	1	2	3
1	Podgorica	25	313
2	Cetinje	8	91
3	Danilovgrad	11	137
4	Herceg Novi	2	24
5	Kotor	2	25
6	Tivat	2	24
7	Bar	7	76
8	Ulcinj	6	63
9	Budva	4	44
10	Pljevlja	7	71
11	Nikšić	8	97
12	Bijelo Polje	10	117
13	Berane	10	131
14	Rožaje	10	130
15	Ukupno:	112	1343

Državni javni radovi po biroima rada

(Pregled 36.)

Rb	Biroi rada 1	Državni javni radovi	
		Broj radova 2	Broj učesnika 3
1	Podgorica	5	130
2	Nikšić	5	54
3	Bijelo Polje	5	59
4	Berane	4	45
5	Bar	4	75
6	Herceg Novi	3	66
7	Pljevlja	2	25
8	Ukupno	5	454

Lokalni javni radovi po biroima rada

(Pregled 37.)

Rb	Biro rada 1	Lokalni javni radovi	
		Broj radova 2	Broj učesnika 3
1	Podgorica	31	341
2	Nikšić	19	130
3	Bijelo Polje	32	336
4	Berane	14	183
5	Bar	8	58
6	Herceg Novi	15	79
7	Pljevlja	8	50
8	Ukupno	127	1.177

Dozvole za zapošljavanje i rad stranaca po opštinama i biroima rada
- uporedni podaci za 2009. i 2010. godine -

(Tab. 38.)

Rb	Biro rada – kancelarija	1.1-31.12. 2009.	%	1.1-31.12. 2010.	%	Odnosi 4:2	
						Nom. razlika	Index
						1	2
1	Podgorica	4368	25.53	3841	26.32	-527	87.93
2	Cetinje	96	0.56	19	0.13	-77	19.79
3	Danilovgrad	133	0.78	101	0.69	-32	75.94
4	Kolašin	19	0.11	68	0.47	49	357.89
5	Biro rada Podgorica	4616	26.98	4029	27.60	-587	87.28
6	Berane	63	0.37	164	1.12	101	260.32
7	Andrijevica	3	0.02	0	0.00	-3	0.00
8	Plav	85	0.50	0	0.00	-85	0.00
9	Rožaje	211	1.23	0	0.00	-211	0.00
10	Biro rada Berane	362	2.12	164	1.12	-198	45.30
11	Herceg Novi	2301	13.45	849	5.82	-1452	36.90
12	Kotor	868	5.07	711	4.87	-157	81.91
13	Tivat	726	4.24	757	5.19	31	104.27
14	Biro rada Herceg Novi	3895	22.77	2317	15.87	-1578	59.49
15	Nikšić	560	3.27	348	2.38	-212	62.14
16	Šavnik	0	0.00	0	0.00	0	-
17	Plužine	0	0.00	0	0.00	0	-
18	Biro rada Nikšić	560	3.27	348	2.38	-212	62.14
19	Pljevlja	55	0.32	51	0.35	-4	92.73
20	Žabljak	19	0.11	10	0.07	-9	52.63
21	Biro rada Pljevlja	74	0.43	61	0.42	-13	82.43
22	Bijelo Polje	97	0.57	98	0.67	1	101.03
23	Mojkovac	16	0.09	0	0.00	-16	0.00
24	Biro rada Bijelo Polje	113	0.66	98	0.67	-15	86.73
25	Bar	1388	8.11	1322	9.06	-66	95.24
26	Budva	4579	26.77	3909	26.78	-670	85.37
27	Ulcinj	452	2.64	361	2.47	-91	79.87
28	Biro rada Bar	6419	37.52	5592	38.31	-827	87.12
29	Sektor za pravne i opšte poslove	1069	6.25	987	6.76	-82	92.33
30	Σ CRNA GORA	17108	100.00	14596	100.00	-2512	85.32

Pregled odobrenih kredita po statusu

(Tab. 39)

	Status	Br. kredita	Br. radnika	Sredstva (€)
I	Nezaposleni	375	455	2.271.500
	Žene	158	183	915.000
II	Preduzetnici	23	35	175.000
III	Pravna lica	56	120	600.000
	UKUPNO (I+II+III):	454	610	3.046.500

Pregled odobrenih kredita po djelatnostima

(Tab. 40.)

	Djelatnost	Br. kredita	Br. radnika	Sredstva (Eur)
1	Industrija i rudarstvo	15	30	150.000
2	Poljoprivreda i ribarstvo	215	252	1.258.500
3	Šumarstvo	1	3	15.000
4	Građevinarstvo	2	3	15.000
5	Saobraćaj i veze	15	20	100.000
6	Trgovina	73	103	515.000
7	Ugostiteljstvo i turizam	35	60	300.000
8	Zanatstvo i lične usluge	70	94	468.000
9	Finans.tehn.i posl. usluge	14	19	95.000
10	Obrazovanje, nauka, kultura i inform.	3	5	25.000
11	Zdravstvena i socijalna zaštita	11	21	105.000
	UKUPNO:	454	610	3.046.500

Odobreni krediti po opštinama

(Tab. 41.)

	Opština	Br. kredita	Br. radnika	Sredstva (Eur)
1	Berane	48	59	295.000
2	Andrijevica	6	6	28.500
3	Plav	11	11	55.000
4	Rožaje	34	47	235.000
5	Pljevlja	38	60	300.000
6	Žabljak	2	2	10.000
7	Nikšić	78	93	465.000
8	Šavnik	6	6	30.000
9	Plužine	5	9	45.000
10	Bijelo Polje	54	65	325.000
11	Mojkovac	16	19	95.000
12	Kolašin	11	15	75.000
13	Cetinje	14	23	115.000
I	Suma	323	415	2.073.500
14	Podgorica	57	105	525.000
15	Danilovgrad	12	12	60.000
16	Bar	23	30	148.000
17	Ulcinj	11	13	65.000
18	Budva	8	12	60.000
19	Herceg Novi	11	12	60.000
20	Tivat	7	7	35.000
21	Kotor	2	4	20.000
II	Suma	131	195	973.000
	UKUPNO (I+II):	454	610	3.046.500

./.